

גַּל עֵינַי וְאַבִּיטָה נִפְלְאוֹת מִתּוֹרָתְךָ

נִפְלְאוֹת

שיעורי תורה והתועדויות חסידיות
מהרב יצחק גינזבורג שליט"א

רש"י אומר ש"מזל" הוא דעת האדם לשמור את גופו. הדעת הזו היא בעצם מודעות עצמית בה מתייחד האדם מן הבהמה, ולכן מתבקש לומר שה"מזל" של האדם הוא עצם ה'אני' שלו ('איך' בל"א). ל'אני' הזה – שיש לאדם ואין לבהמה – קוראת הפסיכולוגיה 'אגו'. האגו בפסיכולוגיה איננו רק גאווה כפשוטה, אלא כל מה שקשור עם המודעות העצמית של האדם ודאגתו לעצמו. האגו של האדם פגיע מאד, ולכן הוא שומר עליו היטב, וזהו המזל של האדם המקשה על פגיעה בו.

[מתוך השיעור "אדם אית ליה מזלא"]

כי תבוא תשפ"ה

370 | שנה שמינית כי תבוא ה'תשפ"ה

04 כבוד הורים – יסוד ההשגחה הפרטית

השגחה פרטית במשנת המגיד ממעזריטש (ח"ז)
גילוי עצמות ה' במקום התחנות ביותר
כבסיס לתיקון העולם

12 "אדם אית ליה מזלא" תפקיד האגו והסופר-אגו בשמירת האדם על עצמו האגו – מותר האדם מן הבהמה

18 שבעה אבות נזיקין נקודה משיעור כללי בבבא קמא (2) אבות הנזיקין והקבלתן למדות הלב

20 "יחליפו כח" שתוף הפעולה בין "קוי ה'" כוונה באמירת מזמור "לדוד ה' אורי וישעי"

22 עננו ביאורי תפילה ביאור לסליחות

24 מכתב נחומים למשפחת הרב שניאור קץ זצ"ל

27 הסיפור החסידי חסד ושפלות הרב שניאור קץ

28 מענות ותשובות תשובות הרב לשואלים מעבר דירה בהשג"פ ואיבוד הבחירה

29 פאָדור'ס לֵאָדָּר "מרב כל" רזי ילמד אותנו למה השמחה היא הכי חשובה ומאיזו שמחה בכל זאת פדאי להתייחס

ג	ל	ע	י	נ	י
ו	א	ב	י	ט	ה
נ	פ	ל	א	ו	ת
מ	ת	ו	ר	ת	ד

העלון מופק ע"י עמותת אוהבים להיות יהודים.
לקבלת השיעורים במייל ולקבלת הספרות לצוות המפיצים:
itiel@pnimi.org.il
עריכה: אביב מויאל
מתווה עיצוב: דעה צל אביחיל
עיצוב: ענבל ציק
מערכת: הרב יוסף פלאי,
בעז יעקבי ואיתיאל גלעדי
עריכת מקורות: ישראל כץ, מנחם-זאב וינגרט, יוחאי אלימלך רווח

נכון שיכתוב בצורת ספר השיעורים שלומד.
בברכה
"נכון להצלחה..."
(הוראת כ"ק אדמו"ר מליובאוויטש,
מתוך מכתבו אל הרב גינזבורג מימי אלול ה'תשמ"א)

הקדמת המערכת

השבוע בגליון שלשה שיעורים וציץ מורחב: חלקה האחרון של סדרת שיעורי **השגחה פרטית במשנת הרב המגיד**, שני חלקים מהשיעור **הכללי במסכת בבא קמא** מהשבוע שעבר ו'ציץ' **מורחב על תקוה וחברות**.

השיעור הראשון, **כיבוד הורים – יסוד ההשגחה הפרטית**, חותם סדרה ארוכה של תהא שנת השגחה פרטית, בעיון עמוק שמחבר את ההשגחה הפרטית עם מושג ההשראה שחידש מורנו הבעל שם טוב. "לעולם יהא אדם ערום ביראה", ויעבוד את ה' ערום' מכל הלבושים, ודווקא כך יפגוש אותו – באהבה – בתוך כל פרטי חייו. שיעור מיוחד שמחבר בין כיבוד הורים והשגחה פרטית, בא ללמד ונמצא למד.

השיעור השני – "אדם אית ליה מזלא" – בונה 'פרצוף' של פירושים למושג "מזל" בגמרא, ומחבר את הכל למושגי הפסיכולוגיה של פרויד, סופר-אגו, אגו ואיד. אם תמיד ידעתם שהחסידות נגד ה'אגו' – אפשר לפגוש כאן מבט חדש ומיוחד. שיעור-כללי שמשלב גמרא, חסידות ופסיכולוגיה מודרנית.

בשיעור השלישי – **שבעה אבות נזיקין** – טעימה נוספת מהשיעור הכללי במסכת בבא קמא, שמפרט בקיצור את כל סוגי אבות הנזיקין בתחלת המסכת ומציג את המבנה הפנימי שלהם.

את חלקו הראשון של הגליון חותם ה'ציץ' מורחב – "יחליפוכ" – הנוגע בכוונה פנימית למזמור "לדוד ה' אורי וישעי" אותו אנו אומרים בימים אלה, שהופך את כולנו למחליפי-כוחות ותקוות זה עם זה, מתוך חברות ושותפות נאמנות.

מדור ביאורי התפלה קופץ לבקר אותנו, אחרי הפסקה, ועושה לנו הכנה לסליחות, לאמירתן מצטרפים האשכנזים במוצאי שבת.

את הגליון מלווה רוחו המיוחדת של הרב שניאור קץ זצ"ל, שנפטר לפני שבוע – במכתב התנחומים שכתב הרב לבני משפחתו ולתלמידיו הרבים, וגם במדור הסיפור החסידי. לצדו, יש בגליון גם תנחומים על פטירת מחותנו של הרב שליט"א – ר' אברהם הרמתי ע"ה. נאחל סיום טוב ומבורך לשנה הזו, שאנו נכנסים לשבוע האחרון שלה, בו נתכונן ל"תחל שנה וברכותיה".

שבת שלום ומבורך,

המערכת

סדר הלימוד לשבוע פרשת נצבים הבעל"ט:

נ"ך יומי – ישעיה פרקים מאימז; משנה – עדיות פרק א.

כבוד הורים - יסוד ההשגחה הפרטית

קיצור מהלך השיעור

האמונה בהשגחה פרטית, מיסודי דרך מורנו הבעל שם טוב, בעצם משקפת באופן העמוק ביותר את מושג ההשראה — גילוי עצמות ה' ממש, בהרגשת נוכחות ישירה, במקום התחתון ביותר (השראה היא החידוש של קבלת הבעל שם טוב על גבי ההשתלשלות של קבלת הרמ"ק וההתלבשות של קבלת האריז"ל). המגיד ממעזריטש, דרך דרשה מקורית על מאמר חז"ל מפורסם, מגלה כיצד ההשגחה הפרטית מופיעה דווקא דרך כיבוד הורים. האדם קבל מהוריו את הטוב וגם את הרע, אך עליו לכבד אותם על הטוב בלבד. באותו אופן, יחד עם הזיקה הישירה לה' עצמו, ללא כל לבושים וממוצעים, יש להכיר את טוב ה' ורחמי העצמיים המתגלים בהשגחתו הפרטית וכך לתקן את העולם כולו. בשיעור הזה מגיעה לקצה סדרה של התבוננויות בתורות המגיד על השגחה פרטית, שהתפרסמה בהמשכים מגליון ויקרא השתא, שמבוססת כולה על שיעור שנמסר בשבע ברכות של נכדה, בת למשפחת הרמתי. בהשגחה פרטית, הסדרה מסיימת בתוך ימי השבעה של סב הכלה מהצד השני, המחנות היקר ר' אברהם הרמתי ז"ל — איש תם וישר, חסיד ויראשמים — ויהיו הדברים לעילוי נשמתו.

דכתיב 'יודוך ה' כל מלכי ארץ כי שמעו אמרי פיך?' מאמר פיך לא נאמר אלא 'אמרי פיך', בשעה שאמר הקדוש ברוך הוא 'אנכי' ולא יהיה לך' אמרו אומות העולם לכבוד עצמו הוא דורש. כיון שאמר 'כבד את אביך ואת אמך' חזרו והודו למאמרות הראשונות. רבא אמר מהבא 'ראש דברך אמת', 'ראש דברך' ולא סוף דברך? אלא מסוף דברך ניכר ש'ראש דברך אמת'.

אחרי שני הדברות הראשונות, "אנכי" ו"לא יהיה לך"^א, טענו אומות העולם שה' דורש

"לא יהיה לך אלהים אחרים"

אנחנו לומדים תורות של הרב המגיד נ"ע על השגחה פרטית — כחלק מההתבוננות של שנת תשפ"ה, תהא שנת השגחה פרטית^א. בתורה עמוקה ומפליאה^ב מבאר המגיד דרשת חז"ל^ג על תחלת עשרת הדברות:

דרש עולא רבה אפיתחא דבי נשיאה: מאי

נרשם ע"י איתאיל גלעדי. לא מוגה. ר"ח ניסן תשפ"ה - כפ"ח
א החל משיעור בדר"ה ושבת שובה (נדפס בגליון סוכות
שמח"ת: בראשית) השתא.

ב אור תורה (קה"ת) צז.

ג קידושין לא, א.

ד שמות כ, ב.

ה שם כ, ג.

ומי שיש לו כח הראות, וחזקה הראיה שלו, יכול לראות בכל כלי מעשה כח הפועל.

מקובל ש"כח הפועל בנפעל"^ח הוא ביטוי עיקרי אצל הרב המגיד.^ט הוא מופיע באופן יסודי בספר התניא,^י עם ההסבר שאם יסתלק ממשוה "כח הפועל בנפעל" הוא יחזור להיות אין ואפס. אנחנו גם אוהבים להזכיר^{יא} את דברי בעל הבניינישכר שזהו הדבר הראשון שאדם צריך לומר כשהוא קם בבקר^{יב} — אדם פוקח את העיניים,

עדיין על המטה שלו, והמחשבה הראשונה שלו היא שצריך לומר "כח הפועל בנפעל", לראות את ה' בתוך המציאות. האמידה שבעל ראה חזקה יכול לראות את כח הפועל בכל כלי מעשה בעצם מתייחסת לסיפור מפורסם על המגיד עצמו, שהסתכל על כלי וידע לומר שמי שייצר אותו היה עוור בעין אחת.^{יג}

כמובן, כמו שמסביר אדמו"ר הזקן בשער היחוד והאמונה^{יד}, אצל אמן היוצר כלי "כח הפועל בנפעל" שנשאר בכלי הוא לא פעולה מתמדת שלו, ואחרי שהוא מסיים לעשות את הכלי ידיו מסולקות ממנו, לעומת "כח הפועל בנפעל" האלקי שצריך להוות את הבריאה יש מאין ואפס המוחלט בכל רגע. יסוד עיקרי בתורה הזו של הרב המגיד — כמו שנראה באריכות — הוא שאסור לעבוד את "כח הפועל בנפעל", אף שהוא כח אלקי ממש. ובכל זאת, כך הוא 'מתרץ'

מאיסור "לא יהיה לך אלהים אחרים" ניתן להבין שישנם - חלילה - "אלהים אחרים", ורק ה' דורש ("לכבוד עצמו") שלא יעבדו אותם. היתכן?!

"לכבוד עצמו" בלבד. רק בדבר החמישי — "כבד את אביך ואת אמך"^{טו} — הן הכירו גם באמת ובצדק של "אנכי" ו"לא יהיה לך".

על כך שואל המגיד: קשה, הלוא כל מה שברא הקדוש ב"ה בעולמו לא בראו אלא לכבודו שנאמר כל הנקרא בשמי ולכבודי בראתיו כו', אם כן מה אמרו לכבודו הוא דורש.

ה' אכן ברא את כל העולם לכבודו (כפי שהוא מביא מסיום מסכת אבות), ומה ה'טענה' של אומות העולם "לכבוד עצמו הוא דורש"?

ועוד, מהו לא יהיה לך אלקים אחרים, וכי יש ח"ו אלקים אחרים, וזה ודאי לא יעלה ח"ו על לב שום אדם בעל שכל. ולפי זה מהו לא יהיה לך.

זו הקושיא החזקה והעיקרית: מאיסור "לא יהיה לך אלהים אחרים" ניתן להבין שישנם — חלילה — "אלהים אחרים", ורק ה' דורש ("לכבוד עצמו") שלא יעבדו אותם. היתכן?!

"כח הפועל בנפעל"

ויש לומר על פי מה שאמרו רז"ל כשראה אברהם אבינו ע"ה את השמש אמר זה אלוה וכו'. האם יתכן שאברהם אבינו, גם לפני שהכיר את בוראו — בגיל צעיר ביותר^{יז} — חשב שהשמש היא אלוה ועבד לה?! התשובה של המגיד כאן היא חזקה ועמוקה: והענין כי בכל הדברים יש כח הפועל בנפעל,

1 שם פסוק יא. וכמה רמזים: ב"אנכי" לא יהיה לך — "כבד את אביך ואת אמך" ט (3 ברבוע) מילים (שמרכזן) המלה "כבד", בגימטריא הוי', המחברת כאן את כבוד ה' האמתי, כאשר רואים שלא "לכבוד עצמו הוא דורש", ואת כבוד ההורים) וזך (3 במעוקב, 3 בחזקת 3) אותיות (רק הפתיחה, "אנכי", עולה 3 בחזקת 4), והן עולות יחד 1120, י"פ יבק (ראשית שני הדברות הראשונים, "אנכי" ו"לא"), בחלוקה לר"ת ("ראש דברך") העולה 100 (י ברבוע) והשאר העולה 1020, השגחה פרטית (התוכן הפנימי העולה מכאן, כדלקמן בפנים)!

2 ראה נדרים לב, א.

ח ספר הישר (המיוחס לר"ת) סוף ש"ג.
ט ראה במפתחות מדלי וא"ת (קה"ת) בערכו.
י ראה תניא שעהיה"א פ"ב ואגה"ק פכ"ה.
יא ראה גם חסדי דוד הנאמנים ח"ג עמ' 123; מבחר שיעורי התבוננות חכ"א עמ' 37; מודעות טבעית עמ' קלו הערה ח. ובכ"מ.
יב הנהגות ואזהרות מהרצ"א אות א.
יג שער האמונה סוף פכ"ז; מאמרי אדמו"ר האמצעי נ"ך עמ' קפד.
יד הנ"ל הערה י.

זו היתה ראשית דרכו של אברהם אבינו - הוא הסתכל על השמש וראה את "כח הפועל בנפעל" שבתוכה, וכל עבודתו היתה מכוונת אל הכח הזה, ל"פועל" האלקי כפי שהוא נמצא בתוך ה"נפעל"

פרש את הפסוק "טוב הוי' לכל"^{יח} שה' טוב לכל דבר. הראשונים מדברים על טוב-ערב-מועיל^ט, וה' הוא תמיד טוב, ערב ומועיל. אם לרגע ה' מפסיק להיות מועיל וטוב לי – זהו לא ה'. אם השמש שוקעת, למרות שיש בה "כח הפועל בנפעל", אסור לי לעבוד את הכח הזה – כאשר הכח שוקע יחד עם המלבוש שלו הוא לא בגדר "טוב הוי' לכל", ואברהם אבינו הבין שאסור לעבוד אותו. הוא הבין שמדובר בכח אלקי, בהארה בלבד, שהיא לא עצם אלקותו יתברך^כ. בכל אופן, ראיית הכח בעצמה מעידה

שיש למעלה ממנו עלת כל העלות וסבת כל הסבות. רבי אייזיק אומר^{כא} שעד שנגלה בעל הבירה על אברהם אבינו הוא עבד את ה' רק לפי הבנת השכל, לא מתוך אמונה, ורק כשה' התגלה אליו הוא זכה לאמונה הטהורה והפך ל"ראש כל המאמינים"^{כב}.

ומתחילה היה סובר שהכח ההוא הוא תכלית הידיעה שלא היה משיג יותר, ואחר כך הבין שא"ם לידיעתו ב"ה, אמר מה לי לעבוד לכה אשר הוא מלוכש בדבר אחר, אעבוד לא"ס ב"ה בעצמו.

בהתחלה אברהם הבין שהוא צריך להיות עבד לאותה מדרגה שהוא תופס בשיא היכולת שלו, "תכלית הידיעה", אבל זו טעות. אפילו

על המדרש על אברהם אבינו: ואברהם אבינו ע"ה היה רואה בשמש והיה לו השנה שראה בו כח הפועל, והיה עובד להכח ההוא. נמצא כי עבד להשם ב"ה.

אדמו"ר הזקן, בשעות האחרונות לחייו, אמר לנכדו, אדמו"ר הצמח-צדק, שכבר אינו רואה את קורות התקרה אלא רק את הכח האלקי שמהווה אותן^{טז}. הוא אמר ששמע כך בדיוק מהמגיד לפני הסתלקותו^{טז}. לפי דברי המגיד כאן, זו היתה ראשית דרכו של אברהם אבינו – הוא הסתכל על השמש וראה את "כח הפועל בנפעל" שבתוכה, וכל

עבודתו היתה מכוונת אל הכח הזה, ל"פועל" האלקי כפי שהוא נמצא בתוך ה"נפעל". כלומר, גם לפני ש"הציץ עליו בעל הבירה ואמר אני הוא בעל הבירה"^{יז} עבודתו של אברהם לא היתה חלילה לשמש או לירח עצמם, רק לכח האלקי שבתוכם. בכל זאת, עבודת ה' כזו היא טעות (שעלולה גם להתדרדר לעבודה זרה ממש), כפי שלמד אברהם אבינו בהמשך:

עליה מהידיעה לאמונה

אך אחר כך, כשראה שהשמש שוקע, וגם הלבנה וכוכבים ומזלות כולם שוקעים ולא מהני אורם כלום, הבין שבהם אינו רק כח מכוחותיו ית', והבין שיש עילת כל העילות.

לכאורה, מדוע שקיעת השמש, הלבנה או שאר הכוכבים והמזלות משנה? גם כאשר הם שוקעים ו"לא מהני אורם כלום" יש בהם "כח הפועל בנפעל" ואפשר לראות בהם אלקות! רבי נחמן – שהיום, א' ניסן, הוא יום הולדתו –

טו בית רבי ח"א פכ"ב הערה ג ובדרך רמז: תקרה לשון מקרה. העולה "אלהים אחרים" (הנושא כאן).

טז ראה סה"ש תש"ג עמ' 155 (במהדורת לשה"ק עמ' קנז).

יז בראשית רבה לט, א.

יח תהלים קמה, ט.

יט ראה לדוגמה מהרש"א ברכות יא, ב.

כ יחסית, "כח הפועל בנפעל" הוא בבחינת "יש מזל לישראל" ועצם האלקות הוא בבחינת "אין מזל לישראל" (שבת קנז, א), האין האלקי שהוא מקור "כח הפועל בנפעל" (והוא אמתת שרש ישראל), ודוק (וראה באורך בחלק משיעור י' אלול השתא – "אדם אית ליה מזלא" – שנדפס בגליון זה).

כא חנה אריאל ר"פ מקץ.

כב שמות רבה כג, ה.

בשום לבוש, אלא רק אותך כמו שאתה^{לג}.

לעבוד את הכבוד ולא את הלבוש

נדלג על כמה דברים שפחות שייכים לנושא שלנו, להמשך דברי המגיד:

...והנה הקב"ה מלא כל הארץ כבודו, כי אף בע"ז וכל הגילולים יש ניצוצות קדושות, כנודע מ"א סממני הקטורת, וכתוב ואתה מחיה את כולם. וזה עשה הש"י

שיהיה בבחי' ארצי כדי שיהא שכר ועונש, ובא גם כן מהשבירה כנודע,

האמת היא שהכל אלקות, וה' נמצא בכל מקום – כולל בעבודה זרה עצמה. "ואתה מחיה את כלם"^{לד} כולל גם את הקליפות הנמוכות ביותר, אותן ברא ה' בשביל שתהיה בחירה חפשית ויהיה שכר וענש^{לה} [על ידי עבודה מאוזנת, מתקלא, של שמאל דוחה וימין מקרבת, מל"ת ומ"ע].

אך שהוא סוד לעובדים לבושת ולא לעצם

לג. והוא סוד "לעולם יהא אדם ערום ביראה" (ברכות יז, א) – לירא רק מה' יתברך 'ערום', ללא שום לבוש חיצוני. זו פנימיות הפשט של הצוואה שקבל הבעל שם טוב מאביו (ראה **אורי ישראל** תחלת שער ב' וש"נ): 'אל תפחד משום דבר חוץ מה' יתברך, היינו לפחד רק מה' כשהוא בפני עצמו, ולא כפי שהוא מלוכש בשום דבר אחר. אבי הבעל שם טוב סיים את דבריו 'ותאהב כל יהודי' (וראה גם בברכות שם שסיום המאמר עוסק כולו באהבת ישראל ואהבת הבריות) – מתוך המפגש עם ה' ללא כל לבוש באים לתכלית אהבת ישראל (שהרי "העצם כשאתה תופס במקצתו אתה תופס בכולו"), "ישראל וקוב"ה כולא חד" דווקא כששניהם 'ערומים', **ויהיו שניהם ערומים האדם** [קוב"ה] **ואשתו** [ישראל] **ולא יתבששו** [דווקא ללא לבוש] (בראשית ב, כה; כל הפסוק עולה 2626, **מאין** פעמים **הוי, אלהים** ברבוע פרטי, סוד "אני אמרתי אלהים אתם" דווקא בהיותכם ערומים כמוני), וד"ל.

לד נחמיה ט, ו. לה בח"ד של השיעור (נדפס בגליון דברים השתא) נלמדה תורה רלח במדל", ונתבאר שעיקר השכר והענש שייך לעבודת הברורים – שחרור והחייאת הניצוצות שנפלו בשבירת הכלים, ודוק.

כשאברהם

מגיע לאמונה
הוא 'משתחרר'
מהלבשת
האלקות בתוך
דבר אחר, וכך
מתקרב באמת
לאמונה האמתית
בעצמות ה'
יתברך

הרמב"ם, שמזהה את ה' עם הדעת^{כג}, אומר שאי אפשר לדעת את ה'^{כד}. אבל לפי החסידות, שה' הוא ודאי לא דעת^{כה}, ודאי שתכלית הידיעה היא לא משהו שיש לעבוד אותו. ה' פקח את עיניו להכיר שהידיעה שלו היא "עד ולא עד בכלל", והוא עצמו יכול להתעלות עד אין סוף בידיעת ה' – ש"אין סוף לידיעתו" – ועליו לעבוד מתחום הידיעה לתחום האמונה (בכחו של "אברם העברי"^{כו})

לעבוד "מעבר הנהר [סוד הבינה-השכל]"^{כז} אל "הארץ אשר אראך"^{כח}, ארץ ישראל, ארץ האמונה^{כט}. בנפש שרש האמונה הוא ברישא דלא ידע ולא אתידע, הראש העליון שבכתה, שנקרא "ריש גלי"^ל משום שאינו מתלבש בשום דבר. כשאברהם מגיע לאמונה הוא 'משתחרר' מהלבשת האלקות בתוך דבר אחר, וכך מתקרב באמת לאמונה האמתית בעצמות ה' יתברך (מתוך הידיעה ש"תכלית הידיעה שנודע שלא נדע"^{לא}). ההחלטה לעבוד לאין סוף בעצמו מתאימה לדברי אדמו"ר הזקן "איני רוצה שום דבר, לא את עולם הבא שלך ולא את הגן עדן שלך, אלא רק אותך בעצמך"^{לב} – גן עדן ועולם הבא הם לבושים, ואני לא רוצה אותך, ה',

כג הלכות יסודי התורה פ"ב ה"י. וראה הקדמה שניה לגבורות ה'; דרך מצותיך מצות האמנת אלקות פ"ג.

כד הלכות יסוד"ת שם.

כה ראה תניא פ"ב בהגהה.

כו בראשית יג.

כז יהושע כד, ב.

כח בראשית יב, א.

כט ראה לקו"מ ז; שם קנה ובכ"ד.

ל ע"פ תרגום אונקלוס לשמות יד, ח. ראה **אמונה ומודעות** מאמר "כח האמונה" פ"ב (עמ' ז); **שיעורים בסוד ה' ליראיו** ח"ב עמ' קה רקט.

לא בחינת עולם יג, לג.

לב דרך מצותיך שרש מצות התפלה פ"מ (קלח, א); לוח "היום יום" י"ח כסלו.

כבודו ית',

מעירים כאן שלפי כל ההקשר בתורה לא צריך להיות כתוב "לעובדים לבושת" אלא "לעובדים לבושו"^{לו} – עובדי עבודה זרה עובדים את הלבוש, במקום את החיות האמתית. הם לא כמו אברהם אבינו, שגם לפני שהכיר את בוראו עבד את החיות הפנימית שבתוך הלבוש, את "כח הפועל בנפעל", ואחר כך הגיע למסקנה שאפילו את המדרגה הזו לא צריך לעבוד – ואסור לעבוד^{לז} – אלא יש לעבוד רק את ה' יתברך עצמו, עלת כל העלות וסבת כל הסבות (ודווקא כאשר עובדים רק את עצמותו יתברך מעבדים את עור הלבושים כולם, כך שיוכלו לקבל גם את

אורו העצמי, לא רק בבחינת בטול היש לאין אלא בבטול במציאות ממש).

יוצא שיש כאן שלש מדרגות: עבודה ללבוש, לפסל החיצוני, שהיא עבודה זרה ממש; עבודה לכח האלקי שמתלבש בתוך הלבוש, "כח הפועל בנפעל", שגם היא אסורה; עבודה לה' יתברך

לו הביטוי "לעובדים לבשת" מופיע בקינות לתשעה באב, ככינוי לעובדי עבודה זרה (שמתאים גם למבואר בפנים), אך לפי ההקשר כאן שעוסק בכל התורה ביחס בין הכבוד העצמי והפנימי לבין הלבושים החיצוניים נראה לתקן כך (ובדרך מליצה: חז"ל מסבירים שלבוש היינו לא לבוש, אך כאן מוסבר שהעובד ללבוש נוחל את הבושה האמתית).

לז בעבודת המהווה המתלבש במתהווה יש 'ריח' של שיתוף (בתחושה שכשם שאין מתהווה ללא מהווה, שהרי "אין דבר עושה את עצמו", כך אין מהווה ללא מתהווה ממנו), שלדעת הרמ"א (או"ח קנו) לא נאסר לגוי אלא לישראל (וגם במקרה הטוב, שהיה בטל לאין, הלבוש בטל להארה, זו מדרגת דעת תחתון, ואילו עיקר ענינו של יהודי הוא דעת עליון בה נתפס ש"כולא קמיה כלא חשיב" ועד "כולא חד" באמת). נמצא שעלית אברהם אבינו משכל לאמונה היא עליה מבן נח לישראל, מ"אברם" ל"אברהם" (היהודי הראשון, הכופר לגמרי בעבודה זרה, ודווקא משום כך הוא מסוגל להיות "אב המון גוים" (בראשית יז, ה) שבסוף יוכלו בישראל.

אברהם אבינו גם

לפני שהכיר את בוראו עבד את החיות הפנימית שבתוך הלבוש, את "כח הפועל בנפעל", ואחר כך הגיע למסקנה שאפילו את המדרגה הזו לא צריך לעבוד – ואסור לעבוד – אלא יש לעבוד רק את ה' יתברך עצמו

עצמו, "עצם כבודו יתברך", שהיא עבודת ה' הרצויה.

המבנה הפנימי

הסדר הזה מזכיר את שלש המדרגות עולמות-נשמות-אלקות שמסביר הבעל שם טוב^{לח} (שמקבילות – בהפשטה, ובסדר מלמטה למעלה – למושגים אורות-ניצוצות-כלים אצל האריז"ל^{לט}). אסור לעבוד לעולמות, כמובן, והדגש כאן הוא שאסור לעבוד גם לנשמות – יחס של פולחן ביחס לצדיקים – משום שעל אף שהם התלבשות של אלקות, הם עדיין לא ה' עצמו. המושגים עולמות-נשמות-אלקות מקבילים גם לשלישיה העמוקה בחב"ד –

השתלשלות-התלבשות-השראה^{לז}. אסור לעבוד לעולמות, המתהווים בדרך של השתלשלות; וגם לא לנשמות, שהן גילוי האור האלקי המתלבש בתוך הבריאה; אלא רק לכבוד המקום עצמו, המופיע בדרך של השראה – "והארץ האירה מכבודו"^{מא}. גילוי כבוד ה' הוא גילוי השכינה – שלמדנו שהיא-היא סוד ההשגחה^{מב} – וההשגחה הפרטית הזו היא גילוי עצמות ה' בדרך השראה בתוך המציאות, ולכן היא יסוד כל כך חשוב בתורת הבעל שם טוב. אנחנו כאן בשבע ברכות – גילוי הכבוד הזה הוא גם הסוד של "שכינה ביניהם"^{מג}.

אפשר להעמיק יותר, ולחלק את "כח

לח כש"ק (קה"ת) אות א. ראה **סוד ה' ליראיו** ש"ד.

לט ע"ח ש"ט. על ההקבלה והשוני ראה גם חנה אריאל ואתחנן (עמ' 22).

מ ראה גם מאמר השפלות והשמחה פמ"ד (ועפ"י חנה אריאל הנ"ל) ו**סוד ה' ליראיו** הנ"ל. ובכ"מ.

מא יחזקאל מג, ב.

מב מוצאי ז"ך אדר (ח"א; נדפס בגליון ויקרא) השתא.

מג סוטה יז, א.

מהכרה זו?! (מט).

לפי זה, יש כאן חמש מדרגות: הנפעל, הרשימו של כח הפועל בנפעל, האותיות של כח הפועל בנפעל, הנוכחות האלקית שמתלבשת בנפעל, עצם הכבוד שלמעלה מכל התלבשות. חמש המדרגות מכוונות כנגד חמשת שמות הנשמה, נפש־רוח־נשמה־חיה־יחידה: הלבוש והרשימו שבתוכו הם כנגד נפש־רוח, שמבורא¹ שהן עדיין בחינת הנברא, ולא אלקות ממש. גם בבריאה יש תופעות טבעיות שמברכים עליהן "עושה מעשה בראשית"^{נא} – תופעות שמאד מורגש בהן רושם הבריאה הראשונית, גם בלי להזדקק להכרה של בריאה מתמדת. האותיות שמהוות־בוראות את

הנברא הן סוד הנשמה שלו (שמכוונות כנגד עולם הבריאה), כמו הנשמה המלובשת בגוף (סוד הנשמות בעולמות־נשמות־אלקות, כנ"ל). ביחס לסוד הרשימו (שאוצר בתוכו את חומר הגלם להתהוות החפצא), גוף הלבוש, הנשמה היא בסוד הקו^ב, וד"ל. הנוכחות האלקית שעם האותיות היא כבר מקיף־קרוב, "נוגע ואינו נוגע" באותיות עצמן, בסוד החיה (שהיא הרגשה של דבקות הבורא^ג, אבל עדיין באופן שקרוב להשגה ונוגע בה). ה' עצמו, שאותו ורק אותו צריך לעבוד, הוא היחידה במבנה הזה.

מט מלאכי ג, ו. וראה ביאור הפסוק באופן זה בתו"א סז, א (ובעוד איך־ספור מקורות בדא"ח).
נ ע"ח שמ"א פ"א (מ"ת). ראה גם תניא קו"א בכ"ד ולקו"ת ראה כח, א"ב.

נא ברכות פ"ט מ"ב.

נב הקו נמשך מיסוד עולם המלבוש (ראה עמק המלך ש"ה פנ"ז), מדרגת "קדמון" שלפני הצמצום, ולפי זה החיה כאן היינו סוד "אחד" והיחידה כאן סוד "יחיד", וד"ל.

נג סוד ה' ליראיו ב"תפלה קודם הלימוד".

החידוש כאן
בתורה שלא רק
שאסור לעבוד
את הנפעל, או
את הרשימו
שיש בתוכו
מהבריאה, ואפילו
את אותיות
המאמרות - אלא
גם את הנוכחות
האלקית עצמה
שבתוך הנבראים
אסור לעבוד, אלא
רק את ה' עצמו
שלמעלה מכל
התלבשות הזו

הפועל בנפעל" לשלש מדרגות: ישנו "כח הפועל בנפעל" שקיים אפילו במעשה ידי האדם – ה"רשימו" של הפועל בתוך הנפעל, אפילו שעכשיו ידיו מסולקות ממנו (כמו האמן שאפשר להכיר דרך הכלי שלו). למעלה ממנו יש את האותיות מעשרה מאמרות שמהוות בכל רגע את הנברא ("לעולם הוי' דברך נצב בשמים"^{מד} כפירוש הבעל שם טוב). אבל, כמו שלמדנו^{מה} – בווארט של החתן והכלה שאנחנו חוגגים להם כעת שבע ברכות – בפרק א של שער היחוד והאמונה אדמו"ר הזקן מדבר על האותיות שנמצאות בתוך כל הנבראים ובפרק ב על הנוכחות האלקית שמורגשת שם, עוד קומה של "כח הפועל

בנפעל". החידוש כאן בתורה שלא רק שאסור לעבוד את הנפעל, או את הרשימו שיש בתוכו מהבריאה, ואפילו את אותיות המאמרות – שעדיין אינן ה' עצמו, אלא רק המאמר שלו – אלא גם את הנוכחות האלקית עצמה שבתוך הנבראים אסור לעבוד, אלא רק את ה' עצמו שלמעלה מכל התלבשות הזו (ועל כך נאמר "אני הוי' לא שניתי [בהתלבשי בלבושים־כלים שונים ומשונים, אלא 'אתה הוא עד שלא נברא העולם ואתה משנברא העולם'^{מו} בשוה ממש^{מז}, כאותו נר שמתפשטים ממנו איך־ספור אורות אך כאשר מסתכלים היטב רואים נר אחד בלבד^{מח}, ועל זה מתמיה הנביא: [ואתם בני יעקב לא כליתם [כיצד לא הגעתם לכלות הנפש ממש

מד תהלים קיט, פט.

מה ב' כסלו (נדפס בגליון שמות) השתא.

מו תפלת השחר.

מז תניא שעה"ה"א פ"ז. לקו"ת שה"ש מ, ב"ג ובכ"ד.

מח זהר ח"ג רצא, ב.

לכבד את הטוב

שהמינים אומרים שאין כבוד להש"י שישניה בעולם השפל ובדברים שפלים, ויסכר פי דוברי שקר.

המינים, יסכר פיהם, כופרים בעצם הנוכחות של ה' בתוך העולם השפל – להתלבשות הכבוד בתוך הלבושים – ולכן הם עובדים ללבוש בלבד (לכוכבים והמזלות, שהם עיקר הלבושים לאור ה'^{טז}), ועליהם נאמר "אין מזל לישראל" (כפשוטו). כדי להתמודד עם הטענה שלהם מביא המגיד משל יפהפה:

כי משל לאב שמטיפה שלו נעשה הוולד, ויש בו כל מדות טובות ומדות שפלות ומגוננות, והכל בא מהטיפה,

אם הילד הוא גנב – ממי הוא ירש זאת? היום קוראים לך גנים – ממי הוא קבל את הגנים? בחז"ל קוראים לך שהילד נולד במזל מאדים ולכן הוא יהיה רוצח^{טז}. הוא צריך הרבה עבודה

והשתדלות לא להיות כזה, זה אפשרי, אבל הוא קבל גנים של גנב או רוצח מאבא ואמא שלו. לכן יש הוה־אמינא שאסור לו לכבד את הוריו. אדרבא, הוא צריך להרביץ להם – 'מה נתת לי את הגנים אלה? אתם עושים אותי גנב או רוצח, עם כל המדות השפלות'. אבל בתורה מצוה לכבד הורים:

ואף על פי כן צריך לכבד את האב ולעבוד אותו בדרך כבוד, במדות טובות לבד.

הכוונה היא שצריך לייחס להורים רק את הטוב. זו דוגמה טובה למה שצריך לשכוח

אם הילד הוא

גנב – ממי הוא ירש זאת? היום קוראים לך גנים – ממי הוא קבל את הגנים? הוא קבל גנים של גנב או רוצח מאבא ואמא שלו. לכן יש הוה־אמינא שאסור לו לכבד את הוריו. אדרבא, הוא צריך להרביץ להם – 'מה נתת לי את הגנים אלה? אתם עושים אותי גנב או רוצח, עם כל המדות השפלות'. אבל בתורה מצוה לכבד הורים

(בבחינת 'מצות שכחה') ומה ליכור^{טז}: תשכח שקבלת תכונות של גנב מההורים שלך – אפילו אם זה נכון, תשכח מזה... – ותתייחס רק למדות הטובות שירשת מהם. המגיד אומר שזהו משל לה' – את הכל הוא ברא, גם קליפות, גם יצר הרע. אז יש הוה־אמינא של המינים לומר לה' "לא מדובשך ולא מעוקצך"^{טז}. אבל האמת היא הפוכה – צריך לכבד את מי שברא אותך, לכבד את הטוב, כאשר הכבוד הזה לעצם הטוב יגביר את גילוי הטוב הנראה והנגלה ויברר את כל הניצוצות הקדושים, יוציא את כל הטוב מהרע, שאז יתבטל הרע כליל. לשם הבירור הזה ה' ברא את העולם (כרמוז בכך ששתי האותיות הראשונות של התורה הן בר, לשון בירור – סוד "לשבר בר"^{טז}, לשבור את הקליפה הפסולת כדי להוציא את הבר). כן גם כאן, אף שמלא כל הארץ כבודו, אף על פי כן צריך לעבוד

לעצם כבודו ית, ולא למה שמלוש בו.

... וזהו לא יהיה לך אלקים אחרים וכו', כי אתה אינך צריך ואינך רשאי לעבוד לשום דבר המלוש, רק להשם ב"ה לבד ולעצם כבודו ית.

אפילו שה' נמצא גם בקליפות – ואפשר חלילה לכפור בנוכחות שלו שם^{טז}, או להרגיש הכרח לעבוד את הלבושים או את הכח שמלוש

נו כפי שדובר בח"ג של השיעור - נדפס בגליון מט"ו מהשתא - וש"נ

ז תנחומא בלק ו.

ח בראשית מב, ג.

ט וראה תניא אגה"ק כה על מתנגדי החסידות שמקשים על "עיקר ענין התלבשות השכינה בקליפות" (משום "שאין להם אמונה במ"ש האר"ז"ל... אבל לא עלינו תלונתם כ"א על האר"ז"ל").

נד ראה תניא אגה"ת פ"ו.

נה שבת קנא, א.

מי שלא מאמין בהשגחה פרטית יגיע בסופו של דבר לעבודה זרה

למעלה ("עזב הוי' את הארץ"^{סא})
וממילא למטה משהו אחר קובע,
יש רשות אחרת.

אבל בשעה שאמר כבד את
אביך וגו' כמשל הנזכר, ואף על פי
כן צריך לעבוד בזה, שלפי כבודו

הוא כולו וכו' ודי למבין.

ברגע שה' אומר "כבד את אביך ואת אמך",
שצריך לכבד את ההורים מתוך הזכרון של הטוב
שלהם בלבד, לדעת שכל כולי נמשך בעצם
מאותו טוב, מבינים שצריך לעבוד את עצם
הכבוד של ה', עלת כל העלת וסבת כל הסבות,
שהוא־הוא מתגלה למטה לעינינו בהשגחה
הפרטית שלו.

מעבר למשל העמוק של המגיד כאן, עולה
עוד דבר פשוט ביותר: ראשית ההשגחה הפרטית
שיש לי כזה אבא וכזה אמא — זו ההשגחה
הפרטית הראשונה שה' מראה לך בחיים (מרגע
גיחת האדם לעולם הזה). התודעה של "כבד את
אביך ואת אמך" מלמדת להתייחס נכון להשגחה
הפרטית^{סב}, לראות את נוכחות ה' בפרטי החיים
שלי, לדעת לכבד את העצם הטוב וככה להמתיק
גם את כל הפרטים (את כל כח העתים, יד לטוב
ו־יד למוטב^{סג}).

זו עוד תורה עמוקה ומופלאה של המגיד על
השגחה פרטית — אחרונה־חביבה בהתבוננות
שלנו.

סא יחזקאל ח, יב; ט, ט.

סב "כבד את אביך ואת אמך" עולה 928 ("תורה חדשה"
של משיח - תורה זו של הרב המגיד - וכן עולה "אין לך
אדם שאין לו שעה", השענה של כל אדם היא השענה בה הוא
מכבד את אביו ואת אמו!) ויחד עם השגחה פרטית (1020)
עולה 1948, שנת לידת אברהם אבינו, הראשון לראות
השגחה פרטית על כל צעד ושעל ולקבל מכך כח לעמוד
בעשרה נסיונות, וגם לכבד את הוריו הלא־צדיקים, בסוד "מי
יתן טהור מטמא לא אחד" (איוב יד, ד) "כגון אברהם מתרח"
(במדבר רבה יט, א ובכ"ד), "אחד היה אברהם" (יחזקאל לג,
כד) הידוע שהטמא הוא־הוא מקור הטהור וממילא הכל טהור
(כפסק רבה בר נחמני בעת יציאת נשמתו מהגוף - ב"מ פו,
א - וד"ל).

סג קהלת ג, אִח.

בהם (כדי 'להסתדר' בתוך
העולם, שכבוד ה' עצמו לא
נוכח בו לפי כפירת המינים) —
צריכים לעבוד רק את עצם כבודו
יתברך^{סד}. לא צריך ואסור לעבוד
לדברים שהאלקות מלובשת

בהם, או אפילו לאלקות שמתלבשת בהם, שהכל
בגדר "אלהים אחרים", אלא רק את האלקות
ממש (המתגלה באופן של השראה בהשגחה
הפרטית).

כיבוד הורים והשגחה פרטית

אחרי כל ההקדמות הללו חוזר המגיד למדרש
בו הוא פתח:

וזה שאמרו בשעה שאמר אנכי ולא יהיה לך
אמרו לכבוד עצמו הוא דורש, רוצה לומר כי אין
כבודו להשגיח בשפלות, וח"ו יאמרו שיש רשות
אחר,

כאשר ה' אמר "אנכי" ו"לא יהיה לך" המינים
מאומות העולם אמרו ש"לכבוד עצמו הוא
דורש" — ה' למעלה, אין לו קשר למה שקורה
למטה, אין כזה דבר השגחה פרטית, והוא דורש
שיכבדו רק את מה שיש למעלה, תוך התנתקות
ממה שקורה למטה. מהתפיסה הזו, שכאילו
'מרוממת' את ה' — ואומרת לחיוב שהוא דורש
"לכבוד עצמו" — מסתעפת האמונה הכוזבת
ברשות אחרת (אמונת כזב במזל וכוכב). אני
נמצא למטה, רואה שיש כחות שפועלים כאן,
וצריך 'להסתדר' בחיים — שמישהו יעשה לי
את צרכי. כמו בחטא העגל, שהערב־רב אמרו
שאם משה לא יורד למטה — צריך מיד למצוא
לו תחליף. מי שלא מאמין בהשגחה פרטית יגיע
בסופו של דבר לעבודה זרה, לומר שה' נמצא רק

ס "עצם כבודו" היינו שמו העצמי, "הוא ושמו בלבד"
(פדר"א פ"ג), עליו נאמר "והיה הוי' למלך על כל הארץ ביום
ההוא יהיה הוי' אחד ושמו אחד" (זכריה יד, ט), "ברוך שם
כבוד מלכותו לעולם ועד" (פסחים נו, א), והוא סוד פרצוף
רחל (ביגמטריא "עצם כבודו"), שכנית עוזו, וד"ל.

"אדם אית ליה מזלא"

קיצור מהלך השיעור

בשיעור הכללי בגמרא השבוע — שעסק בנושאים רבים — נעשתה התבוננות ב"מזל" שיש לאדם ואין לבהמה, הגורם להבדלים הלכתיים ביניהם. אחרי סידור ששה פירושים במבנה הפנימי שלהם, מגיע פירוש שביעי מחודש — שהוא בעצם הבסיס שכולם חלים עליו — לפיו המזל של האדם אינו אלא ה'אגו' שלו. על אף שהחסידות אמונה על בטול היש, ומתנגדת לכאורה למושג ה'אגו', הוא מקבל כאן משמעות חדשה — כחלק בסיסי באנושיות של האדם המבחין אותו מהבהמה. שיעור הגמרא בדרך החסידות, המחדירה את נשמתא דאורייתא בגופא דאורייתא, פוגש כאן גם את מדעי הרוח ונותן הסבר פנימי עמוק למושגי הפסיכולוגיה המודרנית.

מזלו של אדם

את ההבדל בלשון הכתוב בין נגיחת אדם (בה) נאמר "וכי יגח שור את איש"^א) ונגיחת בהמה (בה נאמר "וכי יגף שור איש את שור רעהו"^ב) מסבירה הגמרא: "אדם דאית ליה מזלא כתיב 'כי יגח', בהמה דלית לה מזלא כתיב 'כי יגוף'^ג (להמתת אדם, שיש לו מזל, נדרשת נגיחה בתוקף ובכוונה, ובבהמה די בנגיחה 'אגבית' וחלשה יותר, כעין נגיפה־דחיפה^ד). מכך נלמד, אגב אורחא, ש"מועד לאדם הוי מועד לבהמה ומועד לבהמה לא הוי מועד לאדם". מכך נגזר גם הדין שיתכן

קמיע "מומחה לאדם ולא מומחה לבהמה"^ה. לפני ההעמקה במהותו של המזל המדובר, יש לציין שכאן אומרת הגמרא בפשטות שלאדם יש מזל, אבל יש מחלוקת במקום אחר בש"ס האם "יש מזל לישראל" או "אין מזל לישראל" (והרי ישראל הם ה"אדם" כאן^ו), "אתם קרויים

ה שבת נג, ב.

ו בהשגחה פרטית השיעור נמסר ב"י אלול, היום היחיד בשנה שעולה בגימטריא מזל!

ז שבת קנו, א.

ח כפי שרואים לקמן מא, א שפשוט לגמרא שכשם שמועד לבהמה אינו מועד לאדם כך מועד לעכו"ם אינו מועד לישראל (וראה פני יהושע) - "דפשיטא ליה לתלמודא דמועד לעובדי כוכבים לא הוי מועד לישראל והטעם דישראל אית ליה מזלא טפי" - ועד"ז במפרשים נוספים (שם). על פי הידוע ביחס לקליפות ש"בבואה אית להו, בבואה דבבואה לית להו" (יבמות קכב, א; גיטין סו, א) יש לגוים מקיף־מזל קרוב (מקיף דחיה) ולא מקיף־מזל רחוק (מקיף דיחידה) - החיה מצילה מנזק קרוב־שכיח והיחידה גם מנזק רחוק־נדיר, וד"ל.

נערך ע"י איתיאל גלעדי. י' אלול פ"ה - כפ"ח א שמות כא, כח.

ב שם פסוק לה.

ג ב"ק ב, ב.

ד ראה רש"י על אתר.

"אין לך אדם שאין לו שעה", שעת־ישועה בה מאיר מזלו

בה מאיר מזלו^ט (שלשת המזלות הללו, ואמת־נצח חסד־ונקה, הם, בהתאמה, המקור לבני־חיי־מזוני – עליהם נאמר שהם תלויים במזל^כ – ולפי זה הארת השעה־הישועה היא ב"עת ללדת"^{כא}, ישועה בבנים^{כב}).
בחינות המזל הללו 'חופפות' על כל פירושי המזל בסוגיין – פירושים שונים, כולם בתוך הנפש, שיש להעמיק בסדרם הפנימי

פירושי רש"י: דעת, חסן, מלאך

רש"י כאן, בפירושו הראשון, מסביר על ה"מזל" של האדם:
שיש לו דעת לשמור את גופו.

בדרך כלל מבינים שהמזל הוא למעלה מהדעת (שרש הנשמה העל־מודע שמזל הארות לתוך המודע, שמתגלות כחוויה לא מוסברת – "אף על גב דאיהו לא חזי מזליה חזי"^{כג}), אבל כאן פירוש המזל הוא דעת שיש דווקא באדם (כסובייקט), מכחה הוא שומר את עצמו. בהקבלה לספירות, הפירוש הזה שייך לדעת, כפשוטו.

בהמשך מביא רש"י פירוש שני:
לישנא אחריןא אית ליה מזל ואינו נוח להמיתו
בנניפה דהיא דחיפת קרן מעט אלא בנניחה בכח
ובכוונה ובתחיבת קרן בגוף.

לפי הפירוש הזה, השמירה שמקנה המזל אינה פעולה מודעת של האדם, אלא סוג של חסן טבעי שמקשה להרוג אותו^{כד}. מערכת החיסון

יט הארת השעה העליונה, מזלו של האדם, היא מהכתר עד למלכות, הנקראת "חיי שעה" (תניא קו"א ד"ה "להבין מ"ש בפע"ח"). לקמן, בפירוש המלכות, יתבאר שמזל המלכות הוא האני' (ה'אגו') של האדם, והיינו ה'אין' (הארת הסופר) אגו, שרש ה'אנא אמלון' ואושיע של האדם, "אין מושיע לה" ב'אני, וד"ל.

כ מו"ק כח, א. וראה על סדרם שיעור אדר"ח אלול תשפ"ג (נדפס בגליון ר"ה תשפ"ד).

כא קהלת ג, ב ("העת" הראשונה ב'כח עתים, ודוק לקמן הערה ל).

כב ראה לוח "היום יום" ט' תמוז.

כג מגילה ג, א.

כד "חסן זה סדר נשים" (שבת לא, א) – החסן מגיע מכח

'אדם' ואין אומות העולם קרויים 'אדם' (ט). מורנו הבעל שם טוב הסביר ש"אין מזל לישראל" פירושו שהאין האלקי הוא ה"מזל לישראל", ולפי זה מתפרש ש"אין מזל לישראל" ו"יש מזל לישראל"

כשני המזלות – המזל העליון ("נצח חסד"^{כא}, השמיני ב־יג תיקוני דיקנא) ממנו יונק פרצוף אבא, והמזל התחתון ("ונקה"^{כב}, האחרון ב־יג תיקוני דיקנא), ממנו יונק פרצוף אמא^{כג}. אבא ואמא הם בבחינת אין ויש^{כד} (ראשית הגילוי^{כד} וראשית המציאות^{טז}, חיוהי וגרמוה^{טז}), מתאים ל"אין מזל לישראל" ו"יש מזל לישראל".
עוד למעלה משני המזלות הללו נמצא תיקון "ואמת", התיקון השביעי, הפנוי משערות, גילוי אור הפנים – סוד שע נהודין^{כז} – מדרגה עליה נאמר "אין לך אדם שאין לו שעה"^{כח}, שעת־ישועה

ט שבת קנ"ג, א"ב.

י בעש"ט עה"ת לך אות כו.

יא שמות לד, ז.

יב שער הכללים פ"ה. ובכ"מ.

יג ראה שערי אורה (ג'יקטיליא) שער י; שער היחוד ריש פכ"ה; מאמרי אדה"א בראשית עמ' ב, ושי"נ.

יד ראה ע"ח שמ"ב פ"א. ומבואר בכ"מ בחסידות.

טו שיעורים בסוד ה'יראי ח"ג עמ' קסג.

טז ראה ע"ח שמ"ב פ"ה; לקו"ת שה"ש לט, ג; סה"מ תש"ח עמ' 161.

יז זהר ח"ג קל"ג, ב.

יח אבות פ"ד מ"ג ה"שעה" של כל אדם היא־היא האשה שלו (שהרי סוד שינויי הזמן שייך דווקא לאשה־המלכות), בת גיל־מזלו, שבעצם היא־היא מזלו הטוב (וראה עוד לקמן הערה כד), עצם האני־המלכות שלו (ודוק עוד בהערה הבאה). ורמז: **אדם־שעה** עולה 420, יחוד **יעקב־רחל** – רחל היא מזל־שעתו של יעקב (**שעה־רחל** עולה **תריג**, סוד "עם לבן **גרת' ותר'יג** מצות שמרת", יעקב גר עם לבן להזדווג עם מזלו ושמר **תריג** מצוות באהבתו לרחל, וד"ל), ובזכות תמימותו מיד כשהיא באה עם הצאן הוא מרגיש את בוא מזלו, שעתו היינו האהבה ממבט ראשון שלו והיא מאירה מתבטאת בכחו לגול את האבן מעל הבאר (המעלה מ"ן). **אדם־שעה** בהכאה פרטית עולה 780, משולש "**הוי אחד**" (420 עולה 7 פעמים 60 ו־780 עולה 13 פעמים 60, יחוד 13:7). **אדם** במילוי עולה 625 (**כה** ברבוע, **ה** בחזקת **ד**), **הכתה**, כנודע, ו**שעה** במילוי עולה 496, **מלכות** (משולש **אל**)!

כאן פירוש המזל הוא דעת שיש דווקא באדם (כסובייקט), מכחה הוא שומר את עצמו

ההשגחה... כי להיות האדם מושג
מצד השכל, יש לו כח אלקי היא
ההשגחה הקרויה מול שתשמרו
ממיתה בנתיחת השור, מה שאין
כן בשור שננחו שור.

לפי הרמב"ם^{לא} ההשגחה
הפרטית דבקה באדם לפי
מעלת השכל שלו, והיא ודאי

שייכת באדם ולא בבהמה, אך גם לפי דרך
מורנו הבעל שם טוב, שההשגחה הפרטית היא
על כל הנבראים^{לב} – וכהוכחת אדמו"ר הזקן
אליה^{לג} מדברי חז"ל ביחס לדגים וכיו"ב^{לד} –
ההשגחה הפרטית מתגלה יותר, ונוהגת יותר
בחסד וברחמים, ככל שיש יותר דעת (גם במובן
של דבקות בה'). הפירוש שהמזל הוא הצנור
דרכו מופיעה ההשגחה הפרטית על האדם
שייך לספירת התפארת, שפנימיותה רחמים,
המתבטאים בהשגחת ה' הפרטית^{לה} (והרחמים
מופיעים דרך דעתו של האדם, עד ש"מי שאין
בו דעת אסור לרחם עליו"^{לו}). רחמי התפארת
כוללים גם את החסד, הרצון הפשוט להשפיע,
וגם את הגבורה, כפית מדת הדין להשפיע
ברחמים (על אף שמצד הדין האדם לא זכאי
להשפעה) – לעתים השגחת הרחמים כולה
בטוב הנראה והנגלה (חסד), ולפעמים הטוב הזה
נעלם וצפוי^{לז} (גבורה), מופיע כ"תוכחת מגלה
מאהבה מסתרת"^{לח}, וד"ל.

לא מו"נ ח"ג פרקים יז"ח.

לב ראה הוספות לכש"ט (קה"ת, הוצאה שלישית) אות קעט
ואילך, וש"נ וראה גם רשימה "השגחה פרטית" (לקו"ש ח"ח
עמ' 277 ואילך. וש"נ).

לג ראה תורת מנחם ח"ח עמ' 198 ו-211. וש"נ.

לד חולין סג, א וברש"י.

לה ראה גם שיעור שבת וירא (נדפס בגליון חיי שרה)
השתא. התפארת (השגחתו הגלויה של ה') היא מדרגה אחת
מעל היסוד (שמירת המלאך), ודוק.

לו ברכות לג, א.

לז וראה תניא אגה"ק יג בסוד "מה רב טובך אשר צפנת
ליראיך" (תהלים לא, כ).

לח משלי כז, ה.

שייכת לספירת ההוד^{כה}.

במסכת שבת כתב רש"י
שמזלו של האדם, המסייע
לפעולת הקמיע עליו, היינו:
מלאך שלו, ומליץ עליו.
המלאך הוא שליח ה' לשמור
על האדם ולגאול אותו, כמאמר
יעקב אבינו "המלאך הגאול אתי

מכל רע וגו'^{כו}. מלאך מובנו שליח, השייך לספירת
היסוד^{כז} (שליח התפארת להשפיע במלכות), והוא
סוד "מלאך הברית"^{כח} (יסוד-ברית, הנקרא גם
"גואל צדק"^{כט}, "המלאך הגאול" הנ"ל).

הרשב"ץ: השגחה פרטית

הרשב"ץ כתב^ל:

כי יש לכל אדם כח עליון, יקראוהו לפעמים
מלאך ולפעמים מול, הוא השומרו מהפגעים על צד

האשה, שעל כן "כל אדם שאין לו אשה... שריו בלא חומה"
(יבמות סב, ב), כאשר דווקא בבני אדם נאמר על הנישואין
"איש ואשה זכו שכניה ביניהם" (סוטה יז, א) ולכן נישואין אלו
מקנים את החסן. ורמז: חסן עולה חומה חומה, חומה דחיה
וחומה דיחידה (על דרך "חותם בתוך חותם", כנדרש בשמירת
יין ממגע נכרי, ההבדלה בין ישראל לעמים, ודוק לעיל הערה
ח). חסן אשה עולה חיות, משיח בן דוד, ח"פ חמה חסר
(בקרי"ס כתוב בפעם הראשונה ו"המים להם חומה מימינם
ומשמאלם" אך בפעם השניה כתוב "והמים להם חמה מימינם
ומשמאלם", כאשר "חמה" חסר רומזת להמשכה הארה מאור
החמה לאור הלבנה, וד"ל).

כה רפואה שלמה פ"ג הקשר בין שני פירושי רש"י כאן,
פירוש הדעת ופירוש ההוד, הוא בסוד "דע לומר תודה"
(חוברת אותיות מלמדות, וראה גם שיעורי שבת וארא, שלח
וסעודת ההודיה בכ"ו סיון השתא) – דע לומר לה' תודה על
ההצלה מסכנה שלא הייתי ניצל ממנה ללא עזרתך, בחסן
הטבעי שהענקת לי.

כו בראשית מח, טז.

כז ראה ביאורו^{לז} לאדה"א (קה"ת, תשע"ה) רסא, א (והוא
החל מתיקון רעוא דרעיון, יסוד עתיק יומין המלוכש במצחא
דאריך, ונקרא שליח, כמבואר באד"ר) ובכ"מ.

כח מלאכי ג, א.

כט ראה שיעורים בסוד ה' ליראיו ח"ב עמ' רלב"ג; ח"ד עמ'
רמג.

ל אוהב משפט פכ"א (מובא במדור 'כפתור ופרח'
במתבתא – שם פענחו 'על עליון' ולא 'כח עליון', ודוק לעיל
הערה כא על הקשר בין העת והכח).

הצל"ח: הצלחה

הצל"ח כותב^{טז} שראובן הציל את יוסף מאחיו כאשר הציע להשליכו לבור, למרות שהיו בו נחשים ועקרבים, ולא הרגוהו בידיים, משום שפגיעת האדם רעה יותר:

ידוע דאדם אית ליה מזלא, וכשקם אדם עליו להמיתו בידים אי לאו דיש לו זכות גדול או מזל מאוד קשה לו למלט נפשו ממנו, כי האדם העומד עליו להרגו נמי אית ליה מזלא, וצריך להיות כנגדו זכות גדול או מזל מאד, לאפוקי כשאדם העומד עליו אין רוצה לשלוח בו יד, כי אם שמוסרו למקום סכנה לנסותו אם יזכה שירחמוהו משמים למעביד לו ניסא למלט נפשו, לזה אין צריך זכות גדול או מזל גדול, ובקל יכול להיות שיארע לו הנס מן השמים להצילו.

לפי דברי הצל"ח "אדם אית ליה מזלא" מתבטא במיוחד בהצלחת האדם (מי שיש לו מזל טוב מצליח לעשות דברים טובים, וכנראה מי שיש לו מזל רע מצליח לעשות דברים רעים^{טז}) – כפי שמסופר^{טז} על משהו שמזלו בגנבה וכיו"ב – כדוגמה שמביא כאן הצל"ח^{טז}. פירושו עוסק ביוסף הצדיק, שנקרא בפירוש "איש מצליח", ואכן מפורש בחסידות^{טז} ש"איש מצליח" היינו "בר מזלא". הצלחה שייכת לספירת הנצח^{טז}, כח הבטחון העצמי המתקן המאפשר ליזום ולהצליח מתוך תודעת "כי הוא הנותן לך כח

מי שיש לו מזל

טוב מצליח
לעשות דברים
טובים, וכנראה מי
שיש לו מזל רע
מצליח לעשות
דברים רעים

הגר"א: נשמה

הגר"א בפירושו לזהר^{לט} מסביר את לשון הגמרא כאן: כי הנשמה אינו מתלבש בגוף כלל, רק מסייע מלמעלה, וזה שאמרו אדם מקדש עצמו מלמטה מקדשין אותו מלמעלה. הבא ליטהר מסייעין אותו וזהו הנשמה שמסייע אותו שנותנין לו, והוא מזלא של

האדם. ונקרא מזלא, דנשמה מבינה והיא אתכלילת במזלא, דכל ג' רישין נכללין במזלא, ונשמה כולל ג' רישין. וכן הי"ג תיקונים כולם משתכחין בעלמא עלאה, בינה. וכל בעל חי יש לו נפש ורוח, אבל נשמה אין רק לאדם, וזה שאמרו אדם דאית ליה מזלא. ומלאך ה' הוא נשמתא, מזלא כידוע.

כאשר מדברים על סוד הנרנח^י שבאדם, כל הנר"נ הם כחות פנימיים המתלבשים בגוף (נפש בכבד, רוח בלב ונשמה במח)^ל, אך הגר"א מדגיש את הבינה כ"היכל קדש הקדשים"^{מא} בו נכללים כל הג"ד (עד ל"אין מזל לישראל" שבכתר), מה שלמעלה מהתלבשות בגוף (הנרנח^י שבאדם כולם בז"א, וכאן מדובר בבינה עילאה שלגמרי מעל הז"א והיא הנשמה האמתית). הבינה^ה הנשמה הזו היא מקיף^{מב}, עד שביחס למודעות של האדם (הדעת, שהיא המזל בפירוש רש"י) היא בגדר סיוע ושמידה מלמעלה. כמובן, פירוש זה שייך לספירת הבינה^{מב}.

לט יהל אור לזהר ח"א סב, א (מובא במדור 'כפתור ופרח' במתיבתא).

מ ע"ח ש"כ פ"ה; שכו"פ פ"ב. ובכ"מ.

מא ע"ח שמו"פ פ"ב.

מב בביאורי אגדות לב"ק ט, ב מסביר הגר"א ש"ועשית מעקה לגגך" (דברים כב, ח) היינו שמירת הנשמה על הרוח (חלל הבית) והנפש (קרקע הבית), ודוק.

מג הגר"א מסיים "ומלאך ה' הוא נשמתא" – לעיל שמנו מלאך שליח ביסוד, אך שרש היסוד באמא דווקא (בסוד "שאל מרחבות הנהר"), ובפרט היינו עצם אבר היסוד (סוד משיח בן יוסף), ה"גרמוהי" של היסוד, אך "יסוד אבא ארוך ומסתיים ביסוד ז"א" (ע"ח שער הכללים פ"; של"א פ"ג) היינו האור, ה"חיוה", שבתוכו (בסוד הארת משיח בן דוד במשיח בן יוסף שלא ימות), וד"ל.

מז צל"ח פסחים נג, ב (מובא במדור 'כפתור ופרח' במתיבתא).

מה ורמז: **מזל טוב מזל רע** משלימים ל**אמת, אהיה** ברבוע, כאשר רק ראשי התבות עולים **טוב (אהיה)** ברבוע ("**ברא אלהים**").

מו שבת קנו, ב.

מז כמובן, המזל מהסוג הזה הוא ודאי בגדר "יש מזל לישראל", עם כל תוקף היש של עלמא דשקרא. ולא "אין מזל לישראל".

מח אוה"ת בראשית עמ' רעח ואילך (וראה באריכות שיעור כ"ח תשרי תשנ"ט). וראה אג"ק מוהרי"צ ח"ד אגרת ה'קיס (נתבאר בהתוועדות י"ג תמוז השת"א).

מט ראה **הנפש** פ"א.

לעשות חיל".

בהפשטה, עולה מדברי הצ"ח שהמלחמות בין אומה לאומה – בין אדם לאדם – הן בעיקר מלחמות בין שני מזלות, שני שרים עליונים (כמבואר היטב בספר דניאל^{נא}). המנצח, בסופו של דבר, הוא מי שלתרבותו יש מזל להקלט בעולם, כמו שרואים בנצחון פרס על בבל ועוד יותר מכך בנצחון יון על בבל, ובנצחון רומי (ששרשה במדות שבכתר^{נב}).

על יון (שעניינה שכל). המנצח גם מאמץ-מברר את המנוצח וכולל אותו בתוך עצמו, כמו שחכמת יון נכללת בתרבות רומי. ה'מזל' לנצח נובע מכך שבאומה המנצחת ותרבותה יש קדמה ביחס לאומה המנוצחת – 'עלית הדורות' בהתפתחות העולם. הקדמה הזו שייכת לספירת החכמה (לה שייכת "קדימה במעלה"^{נא}) – החכם מנצח (היינו נצחון והצלחה של הנצח, סוף התפשטות קו ימין מהחכמה).

מזל: האגו

לכל הפירושים הללו נוסף עוד פירוש עיקרי, שמתחבר במיוחד לפירוש רש"י הראשון, שמזל הוא דעת האדם לשמור את גופו. הדעת הזו היא בעצם מודעות עצמית בה מתייחד האדם מן הבהמה, ולכן מתבקש לומר שה"מזל" של האדם הוא עצם ה'אני' שלו ('איך' בל"א). ל'אני' הזה – שיש לאדם ואין לבהמה – קוראת הפסיכולוגיה 'אגו'. האגו בפסיכולוגיה איננו רק גאווה כפשוטה^{נד}, אלא כל מה שקשור

ה'מזל' לנצח נובע

מכך שבאומה

המנצחת

ותרבותה יש

קדמה ביחס

לאומה המנוצחת

- 'עלית הדורות'

בהתפתחות

העולם

עם המודעות העצמית של האדם ודאגתו לעצמו. האגו של האדם פגיע מאד, ולכן הוא שומר עליו היטב, וזהו המזל של האדם המקשה על פגיעה בו (שהוא גם ה'כלי' המקבל את הדעת, את החיסון הפנימי, את שמירת המלאך וההשגחה, את הסיוע מלמעלה וכו' וכו' – ככל הפירושים הקודמים).

בפרט, הפסיכולוגיה

הקלאסית מבחינה בין אגו

לסופר-אגו^{נא} ומגדירה את הסופר-אגו כ'אני' העליון, הקוד האתי האידיאלי של האדם, ואת האגו כהמתווך בין האידיאליים המוסריים של הסופר-אגו לאינסטינקטים הבהמיים של האדם (שמכונים ה'איד' שלו), כשהוא יודע להתאים את הרצונות הנמוכים לחברה, לנהוג לפי דרך ארץ המקובלת על הבריות (מה שודאי כלול בדעת שיש לאדם לשמור על עצמו, כפירוש רש"י – ללא ריסון ה'איד' האדם נדחה מהחברה ונעשה פגיע מאד). הסופר-אגו והאיד הם שני קצוות, עליון ותחתון, בתוך האדם (הגברא), והאגו הוא שילוב של זהות האדם עם המציאות ודרישותיה החיצוניות (שילוב של גברא וחפצא). בעוד הסופר-אגו הוא אידיאל האדם בעיני עצמו, האגו הוא המציאות האמתית שלו. לפי זה, סופר-אגו, אגו ואיד הם בעצם צדיק, בינוני ורשע שבתוך האדם (סוד הצבור, כידוע^{נד}), כאשר העיקר הוא

הנאה, כפי שנתבאר בחלק אחר של השיעור).

נה בפרט, האגו הוא הדעת-המודעות, כפירוש רש"י, והסופר-אגו הוא המזל-המקיף, אך אם שניהם בסוד המזל של האדם, הרי היחס ביניהם הוא יחס של שני המקיפים חיה יחידה, מקיף-מזל קרוב ומקיף-מזל רחוק, ודוק.

נו חיי הנפש (לר"א אבולעפיא) עמ' צ: מגלה עמוקות פרשת תזריע ד"ה "במדרש"; ככר לאדן (לרבינו החיד"א) ס"ז בפירוש המשנה (באבות פ"ב מ"ד) "אל תפרוש מן הצבור"; דברים אחדים (להל"ל) דרוש כב (שבת הגדול) קטו, ג; קהלת יעקב ערך "שליח צבור" הב'; פרדס יוסף על בראשית מט, א.

נ דברים ת, יח.

נא דניאל פ"ז.

נב ראה לקו"מ לה (וסה"מ תרנ"ז עמ' רנא).

נג סוד ה' ליראיו ש"כ הערה כא.

נד פגם האדם, שיש לו מזל, הוא גאווה (ממוצע כל אות של אדם), בעוד פגם הבהמה, שאין לה מזל, הוא התאוה (והיינו פירוש רב ושמואל ב' מבעה" - אדם או שן הבהמה שיש לה

הפירוש הזה שייך לספירת המלכות, סוד ה"אני"סא (המשקף את תכונת "אנא אמלוך" של עולם התהו^{כב} – תכונה שיש בה גם מעלות של בריאת האדם כמלך־דיין של כל המציאות, כמדובר בשיעור־הכללי הקודם^{כא}), שהיא הכלי לכל הספירות שמעליה (ו"נעוץ סופן בתחלתן"^{כד}, כאשר הופכים את ה'אני' ל'אין' מעלים את המלכות לשרשה בכתה, "אין מזל לישראל").

הבינוני, "מדת כל אדם"^כ (שנפשו הבהמית, האגו שלו, "היא היא האדם עצמו בבינונים"^{כח}).

במושגים בהם פתחנו, שרש האגו הוא בבחינה של "יש מזל", מדרגת "ונקה", והוא פועל מתוך תודעת "והייתם נקיים"^{נט} (בדאגה לנקיות עצמו בעיני הסביבה וכו'), ואילו שרש הסופר־אגו הוא בבחינה של "אין מזל", מדרגת "נצר חסד", ה"אך טוב וחסד"^ס שכל אדם נוצר בפנימיות לבו.

סיכום

ולסיכום הפירושים:

נז תניא פי"ד.

נח שם פכ"ט. לפי זה, מעלת האדם על הבהמה היא הידיעה המודעות העצמית - הידיעה שהוא בהמה (נפש בהמית). אכן, הצדיק של התניא מזוהה עם נפשו האלקית (הסופר־אגו), **אדם** לשון "אדמה לעליון" (של"ה וישב עפי' ישעיה יד, יד), וד"ל.

נט במדבר לב, כב.

ס תהלים כג, ו.

סא זהר ח"ג מט, ב. סב שבירת שבעת המלכים של עולם התהו מתחילה משבירת הדעת - אליה מקביל המלך הראשון, בלע בן בעור (ע"ח ש"ח פ"ד) - והיינו הקשר בין פירוש רש"י הראשון, שכנגד הדעת, לפירוש הזה, שכנגד המלכות, ודוק. סג שיעור ד' אלול (חלקו נדפס בגליון כיתצא) השתא. סד ספר יצירה פ"א מ"ז.

שבעה אבות נזיקין

קיצור מהלך השיעור

השבוע פתח השיעור הכללי לישיבות הגבוהות בנקודת התבוננות קצרה: סיכום שבעה שמונה אבות נזיקין העולים מהמשנה הראשונה במסכת, כאשר מונים את כל האפשרויות העולות מהסוגיא (על דרך הסיכום בקיצור פסקי הרא"ש), והקבלה שלהם למדות הלב.

פירוט אבות נזיקין

המפורט של הרא"ש – המחלק "ששה אבות נזיקין" לפי דיניהם השונים – ולחלק בתוך קרן השור גופא בין תם למועד, שלכל אחד מהם מקור נפרד בתורה ודיניהם שונים בתכלית.

הקבלה לשבע מדות

את שבעת אבות הנזיקין אפשר להקביל לשבע מדות הלב:

הפשוט ביותר הוא הקבלת הרגל – המזיקה דרך הילוכה, בלא כוונה (בהליכה תמימה) – לספירת ההוד, שפנימיותה תמימות, בה נאמר "הלך בתום"¹. בגוף ספירת ההוד היא כנגד רגל שמאל², מנהיגת חוש ההילוך³.

על האדם המזיק (שלדעת רב הוא המבעה) נאמר "כתפארת אדם"⁴ – האדם מתייחד, לעומת כל שאר הנבראים, בכך שהוא מפואר ומגוון

מסכת בבא קמא פותחת "ארבעה אבות נזיקין השור והבור והמבעה וההבער". אמנם, קיצור פסקי הרא"ש (מבנו, רבי יעקב בעל הטורים) פותח "ששה אבות נזיקין הן", משום שהוא מחלק את השור לשלשה – "ג' אבות נאמרו בשור הקרן והשן והרגל"^א – וכולל גם את דעת רב ש"מבעה זה אדם"^ב. ה'מגמה' להרחיב ולפרט את מנין אבות הנזיקין מופיעה כבר בחז"ל, בהמשך הסוגיא, כאשר רבי אושעיא מונה יג אבות נזיקין ורבי חייא מונה כד אבות נזיקין^ג. באותו אופן, אפשר להוסיף על סיכומנו

נערך ע"י איתיאל גלעדי. י' אלול פ"ה – כפ"ח

א בבא קמא ב, ב.

ב שם ג ב: "מאי מבעה? רב אמר מבעה זה אדם, דכתיב 'אמר שומר אתא בקר וגם לילה אם תבעיון בעיו, ושמואל אמר מבעה זה השן, דכתיב 'איך נחפשו עשו נבעו מצפוניו'. המכנה המשותף לדעות רב ושמואל הוא הקשר לפה – פה האדם (שנקרא 'מדבר'), המבקש ומתפלל ("אם תבעיון בעיו"), ופה השור המגלה את שיניו כדי לאכול ולהנות – בסוד "פה אל פה אדבר בו" (במדבר יב, ח), פה שמוציא (דבורים) ופה שמכניס (אוכל).

ג שם ד, ב. מספרי אבות הנזיקין בחז"ל – 4, 13 ו- 24 – הם שלשה רבועים רצופים כאשר מפחיתים מהם 4, 12 ברבוע

(16) פחות 12, 5 ברבוע (25) פחות 12 ו- 6 ברבוע (36) פחות 12 (והיינו רבוע ש'קוטמים' את פנותיו, שלש נקודות מכל פנה, וראה בסוד זה שיעור י"ב אלול תש"ע).

ד משלי י, ט.

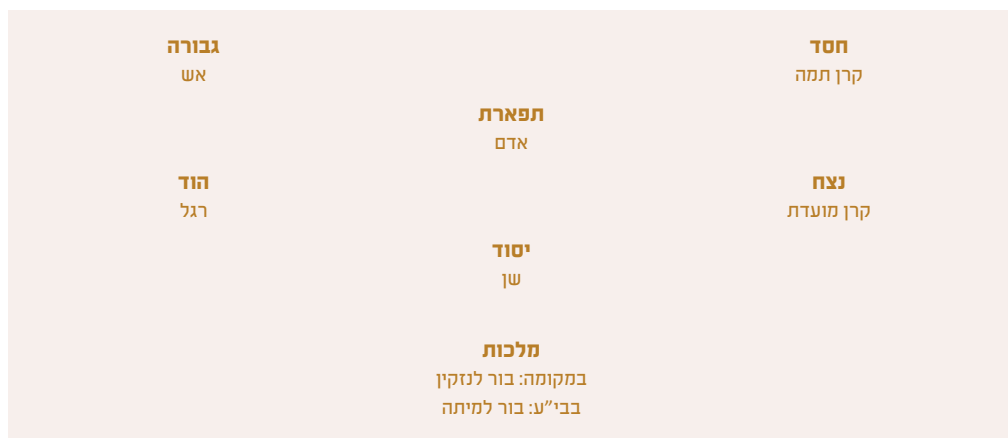
ה הקדמת תקו"ז יז, א. ראה קהלת יעקב ערך 'הוד' ובכ"מ.

ו ראה פירוש הגר"א לספר יצירה פ"ה מ"ז.

ז ישעיה מד, יג.

אותו שור, לפני שנעשה מועד, היה שור תם שדינו קל יותר – ראשית קו הימין היא ספירת החסד (מקור כל קולא), ואם השור מתמיד ומטפח את יצר הניצוח שבו, 'מתדרדר' ויורד בקו הימין, הוא מגיע לספירת הנצח והופך לשור נצח-נגח. הבור – חלל בקרקע עולם – הוא דימוי מובהק לספירת המלכות¹³. בבור גופא יש חלוקה בין בור עמוק עשרה טפחים, הראוי להמית, לבור עמוק תשעה טפחים (ומטה), הראי לנזקים – "זה אב למיתה וזה אב לנזקין"¹⁴. המלכות במקומה, בתוך עולם האצילות, עלולה לנזקים, אבל רק כאשר היא יורדת לעולמות התחתונים. "רגליה ירדות מות"¹⁵, והבור עלול גם להמית¹⁶. ולסיכום:

וכולל בתוכו הכל (לכן גם ההרחבות של רבי אושעיא ורבי חייא בנזקים מוסיפות עוד ועוד "נזקי אדם").
האש שייכת בכל מקום לספירת הגבורה¹⁷, קו השמאל החם והעולה למעלה.
המאפיין העיקרי של השן (שלדעת שמואל היא המבעה) הוא ההנאה, השייכת לספירת היסוד (אבר התענוג)¹⁸.
הקרן מתאפיינת בכך ש"כוונתה להזיק", והגמרא מביאה¹⁹ את דברי צדקיה בן כנענה שאמר "באלה תנגח את אדם"²⁰ – דימוי של קרן שנלחמת על מנת לנצח (כפי שבא לידי ביטוי גם במלחמות שוורים, כמנהג הגוים בשור האיטטדין). לכן ברור שהשור המועד שייך לספירת הנצח.

יב זהר ח"א ס, א; קהלת יעקב ערך 'בו'. ובכ"מ.
יג בבא קמא ג, א.
יד משלי ה, ה.

טו ובדרך מליצה: בור המזיק הוא בור – אדם ריק (על דרך "והבור ריק"). בפרט יש בכך שתי מדרגות – בור ועם הארץ, "לא בור ירא חטא ולא עם הארץ חסיד" (אבות פ"ב מ"ה ועיי"ש במפרשים) – עם הארץ ריק מתורה (מעלת השכל) ובור ריק גם מדרך ארץ (מעלת המדות). עם הארץ הוא בור המזיק, אך בור ממש (סתם בור בתורה, שהוא טפחים) היינו בור להמית. מלכות דאצילות היא סוד תורה שבעל פה, "מלכות פה, תורה שבעל פה קרינן לה" ("פתח אליהו"), ומי שלא לומד אותה פיו הופך להיות בור ריק – סוד "כי לא דבר ריק הוא מכס", ואם ריק הוא מכס הוא "ירושלמי פה פ"א ה"א) – והוא מקור לנזקים. אכן, כאשר אין לו גם דרך ארץ – אפילו שם בן דמלכות – אזי הוא מועד להמית, ודוק.

ח זהר ח"ג רנה, א. ובכ"מ.
ט אם כן, שני פירושי מבעה – אדם, כדעת רב, וכן, כדעת שמואל (שהלכה כמותו בממונות) – הם בהמשך אחד על קו הספירות, תפארת ויסוד, בהם נאמר "גופא ובריתא חשבינן חד" (זהר ח"ג רכג, ב ובכ"מ; ע"ח של"א פ"ג). היחס בין רב ושמואל הוא חסד וגבורה (כשהצלע השלישית המכריעה במחלוקת רבות שלהם היא רבי יוחנן, המכוון כנגד התפארת) – ראה גם חתן עם הכלה עמ' צ; שלשה כתרים עמ' שע. ובכ"מ – מתאים כאן לכך שתפארת נוטה לימין והיסוד נוטה לשמאל (ראה השמטות זהר ח"א רנב, ב. ובכ"מ), ודוק.

י בבא קמא ב, ב.
יא מלכים"א כב, יא.

שיעור

שיתוף הפעולה בין "קוי הוי"

"יחליפו כח"

קיצור מהלך השיעור

בחדשים אלול-תשרי כולנו מקוים לה', שיתן לכלל ולפרט שנה טובה ומתוקה, כסיומו של הפרק "לדוד הוי" אורי וישעי" שאומרים בימים אלו - "קוה אל הוי" חזק ויאמץ לבך וקוה אל הוי". כח התקוה לה' מוטבע בכל נשמה, אך לעתים אנו נחלשים, ואז אנו זקוקים לחבר שיבוא לעזרתנו - "קוי הוי" יחליפו כח", כשאנו מחליפים בינינו את כוחות התקוה והשליחות שנותן בנו ה', המתגלה בינינו כשאנו משתפים פעולה.

שני קווים

"קוֹי הוי" יחליפו כח".^א

"וקוי", לשון רבים, מרמז לשני קווים, שהרי "מיעוט רבים שנים".^ב

מבואר בדא"ח^ג שבכח התקוה ל"ישועת הוי" כהרף עין^ד לעשות קו, קו חיים, הורד מאור אין סוף ב"ה עד אלינו, בעולם הזה התחתון, וממשיך לנו חיים טובים וארוכים.

כאשר יש שני "קוי הוי" הם מחליפים כח ביניהם. בכל פעם "איש את ג'הו וְעָזְרוּ וְלֹאֲחִי

יאמר חֲזַק"^ה - "קוה אל הוי", חֲזַק וְיִאֲמָץ לָבָה, וְקוה אל הוי".^ו

הרי "טובים השנים מן האחד"^ז - "כי אם יפלו האחד יקים את חברו [ואילו האחד שיפול ואין שני להקימו]"^ח.

"יחליפו כח" היינו הכח לקוות, שהוא כח המוטבע ב"נפש כל חי".^ט דוקא בכח נפשי זה עלינו להתחזק מאד - "חזק ויאמץ לבך", כנ"ל. אך "שבע יפול צדיק" (נפילה מגדלות מוחין לקטנות מוחין^י, מכח לקוות ולבטוח

ה ישעיה מא, ו.

ו תהלים כז, יד (סיום פרק התהלים "לדוד הוי" שאומרים מר"ח אלול עד הו"ר). רש"י מסביר את סיום הפסוק הכופל את תחלתו - "וקוה אל הוי". אם לא תתקבל תפלתך חזור וקוה" - אך לפי המבואר כאן "קוה אל הוי... וקוה אל הוי" היינו שני "קוי הוי", כאשר ה"חזק ויאמץ לבך" היינו החלפת הכח ביניהם, כשהם אומרים זה לזה "חזק" ומאמצים זה את לבו של זה, כאשר "אם לא תתקבל תפלתך" ואתה בנפילת רוח חברך יקים אותך ויחזק אותך להמשיך ולקוות (כהמשך הדברים בפנים).

ז קהלת ד, ט.

ח שם פסוק י.

ט איוב יב, י.

י משלי כד, טז.

יא ראה גם תניא קונטרס 'חינוך קטן' (ונתבאר בכ"ד).

רשימת הרב (צינץ) כ"ה מנחם-אב תשפ"ה

א ישעיה מ, לא.

ב ירושלמי יומא פ"ב ה"ד.

ג אג"ק מוהרי"צ ח"ו אלתמג (עמ' שצח ואילך, וראה לקו"ש ח"ג עמ' 883 בהערה). נתבאר באריכות בלב לדעת "אמונה ובטחון" פ"ד. וראה באריכות גם שיעור ר"ח אייר תשע"ה. התקוה היא הממוצע בין האמונה (שכל מה שה' עושה הוא טוב) לבטחון (שוודאי יהיה טוב הנראה והנגלה), ה"אולי יש תקוה" (איכה ג, כט) שבין האין של האמונה ליש' של הבטחון, והיא בסוד הקו הנמשך מחלל האמונה (הטהור מכל ספק ופקפוק) לציור העולמות (המתחיל מאדם קדמון), וד"ל.

ד בטיי שגור בספרות ישראל. ראה מנחה ליהודה עמ'

בעזה"י). אותו שני מתלבש בלבושי חברו, ויונק יתרון כח מהכוחות הנעלמים של חברו.

רמזי הביטוי

ורמזו לסיום: **"וקוי הוי' יחליפו כח"** בגימטריא **שך**, המתקת **שך** דינין (**שך** עולה ה"פ דין³). דין היינו הנפילה בקטנות וחולשה.

בביטוי **"וקוי הוי' יחליפו כח"** יש 16 אותיות, וניתן לצייר אותו כרבע של 4 על 4:

ו	ק	ו	י
י	ה	ו	ה
י	ח	ל	י
פ	ו	כ	ח

נבחין בארבע פנות הרבוע: **ו י פ ח** – **"ויפח באפיו נשמת חיים"**^{כא}! ממוצע 4 אותיות **"ויפח"** הוא 26, שם הוי' ב"ה, שם העצם^{כב}, שם הרחמים^{כג}, כאשר **"מאן דנפח מתוכיה נפח"**^{כד} (כמבואר בתניא^{כה}).

נבדוק את אותיות האלכסון של הרבוע היורד משמאל לימין (על דרך היו בצירוף האות א): **ו י ח פ**, אותיות **ויפח**! [נמצא שהיו של **"וקוי"**, האות הראשונה בביטוי, 'מתחלפת' עם היו של שם הוי', האות השביעית בביטוי, וכך ה"ח של **"כח"**, האות האחרונה בביטוי, 'מתחלפת' עם ה"ח של **"יחליפו"**, האות השביעית מסוף הביטוי!] חוץ מאותיות **"ויפח"**, שאר אותיות הביטוי עולות 216, בגימטריא גבורה!

במספר קדמי, **"וקוי הוי' יחליפו כח"** עולה 1586, **אני פעמים הוי'** – **"ואהבת לרעך כמוך אני הוי'!"**^{כו}!

אזר משה כח למלא גם את מקומם (תענית ט, א).

כ ע"ח שיי"ח פ"ה (מ"ת).

כא בראשית ב, ז. כלומר, נשמת החיים שה' נופח באפו של האדם היא ה"ח כח התקוה המוטבע בו, כנ"ל.

כב ראב"ע שמו"ג טו; פרדס רמונים שיי"ט; מו"נ ח"א פס"א ואילך; ספר העיקרים מאמר ב פכ"ח.

כג ראה בראשית רבה יב, טו.

כד עמק המלך ש"ו פל"א ובכ"ד בשם חז"ל (וראה גם רמב"ן עה"פ).

כה תניא פ"ב (בשם הזהר).

כו ויקרא יט, יח. כלומר, בחיזוק וחילוף הכחות ההדדי, מתוך **"ואהבת לרעך כמוך"**, מתגלה כח ה' (שהוא הסומך נופלים ונופח נשמת חיים), **"אני הוי'."**

בה' לחולשה...), ובעת הנפילה לא תמיד יש לו כח לקום בכוחות עצמו^{כז} ("נפלה לא תוסיף קום"^{כח}, לפי פשוטו של מקרא^{כט} וכמבואר בספר הזהר הקדוש^ל). הנופל זקוק לעזרה מלמעלה, המתגלה, בהשגחה פרטית, בחבר בעל כח, הבא לעזרתו ("עזר כנגדו"^ל).

החלפת כוחות

בעצם, החלש 'מעביר' את כחו הוא לקוות (המוטבע בכל נפש כנ"ל, אך כעת נעלם) לחברו, שיתחזק ביותר ויצליח להקים אותו^{לא}. וכך 'מתחלפים' בכל פעם: פעם אני החזק ואתה החלש ופעם להפך^{לב}. ובכל פעם צריך להחליף כח עם השני – **"וקוי הוי' יחליפו כח"**.

והנה, חוץ מהכח הפנימי – הכח לקוות אל ה', כנ"ל – יש גם כח כפשוטו, הכח לעשות ולפעול במציאות, כל אחד לפי התפקיד שלו. בשעת חולשת האחד חייב לבוא שני שיתנדב למלא את מקומו^{לד} (עד שיחזור הראשון לאיתנו,

יב וראה ברכות ה, ב (שרבי יוחנן לא היה יכול להקים את עצמו כי "אין חבוש מתיר עצמו מבית האסורים").

יג עמוס ה, ב.

יד מלבי"ם עה"פ: "בתולת ישראל נפלה נפילה מסוכנת עד שלא תוסיף קום", שאיראפשר שתקום בעצמה, ולפי"ז הלא מהראוי שימהרו קרוביה ובניה להקימה מנפילתה".

טו זהר ח"ג, א"ב. בזהר מפורש שלא תוסיף קום מצד עצמה, אך היא תקום בסיוע מבחוץ – כאשר הקב"ה הוא יקים אותה.

טז בראשית ב, יח.

יז ההכרה שהכח לתת לזולת הוא בעצם כח ששייך לו והגיע אלי היא היסוד של מצות **צדקה**, שצריכה להעשות מתוך תחושת **צדק** (ולא חסד), משום שמה שהוא חלקו של השני נמצא אצלי (ראה לקו"ש ח"ב שובה ס"ט), ומתוך כך גם ההכרה ש"יותר ממה שבעל הבית עושה עם העני העני עושה עם בעל הבית" (רות רבה ה, ט), כרמז הידוע ש**צדקה** (מהנותן אל המקבל) היא באת"ש **צדקה** למפרע (מהמקבל אל הנותן). מתוך כך גם באה ההכרה של "אם למדת תורה הרבה אל תחזיק טובה לעצמך" (אבות פ"ב מ"ח), אלא הענק אותה לזולת, מתוך ההכרה שאינך זכאי למה שקבלת וודאי קבלת אותו עבור הזולת (ראה גם **לב לדעת**, פרק עבודת ה' ביאור ב).

יח החילוף הזה הוא כלל יסוד בסיוע ויעוץ בדרך החסידות, הבא מתוך הכרה שבהשגחה פרטית הפעם אחד הוא היועץ והשני בא להעזר בו, אך בהחלט יתכן שבהזדמנות אחרת המצב יהיה הפוך (ראה גם **להפוך את החושך לאור** פ"ט עמ' קנ"קנא).

יט על דרך המבואר שישראל זכו לשלש מתנות טובות בזכות שלשת הרועים – מן בזכות משה, עני הכבוד בזכות אהרן ובאר בזכות מרים – אך כאשר נסתלקו אהרן ומרים

ביאורי תפילה

סליחות

עננו

פחד יצחק

יצחק אבינו מיוחד במדת הגבורה והיראה, וביחס אליו נקרא הקב"ה "פחד יצחק". אכן, **פחד = אלהי אלהי**. כלומר, "אלהי אברהם ואלהי יצחק" מצטרפים יחד (אברהם ויצחק בתוך יצחק) להיות **פחד יצחק**. מדת היראה-פחד של יצחק באה דווקא מכח האהבה של אברהם (כפי שהתגלה בעקדה, כאשר נאמר לאברהם האוהב "עתה ידעתי כי ירא אלהים אתה"), והרי היראה היא מצות עשה בתורה וממילא הכח המניע שלה הוא אהבה¹, ככל **רמח (אברהם)** מצוות עשה הנובעות מאהבה².

על יראת ה' הטהורה של יצחק נאמר "יראת הוי' לחיים"³ — חיים ארוכים של יצחק אבינו אשר האריך ימים בין האבות, מאה ושמונים שנה (י פעמים חי, יצחק אותיות קץ חי).

אביר יעקב

"אביר" הוא כנוי לקב"ה המיוחד דווקא ליעקב אבינו, "אביר יעקב", שייך למדת התפארת של יעקב⁴. "אביר" הוא לשון כח, כח ובריאות גם

עננו ה' עננו... עננו אלהי אברהם עננו. עננו פחד יצחק עננו. עננו אביר יעקב עננו. עננו משגב אמהות עננו. עננו עזרת השכטים עננו. עננו קשה לקעוס עננו. עננו רף לרצות עננו. עננו עונה בעת רצון עננו. עננו אבי יתמים עננו. עננו דין אלמנות עננו.

אלהי אברהם

בכל תפלה אומרים "אלהי אברהם, אלהי יצחק ואלהי יעקב", ה' מייחד את שמו על כל שלשת האבות (ורק עליהם⁵), אך בסליחות אומרים "אלהי אברהם... פחד יצחק... אביר יעקב". "אלהי" מיוחד דווקא לאברהם אבינו, המאמין הראשון ("ראש כל המאמינים"⁶) ומגלה האלקות הראשון. כוונת "אלהי אברהם" (בתפלה) היא חכמה (האב הראשון, "ראשית חכמה"⁷), ומכח החכמה מגיעה הבינה, השגת אלקות, והדעת, רוח הקדש⁸.

"אלהי אברהם" שייך למושג אור, "אברהם התחיל להאיר"⁹ בגילוי אלקות לעולם. והרמז: **עננו אלהי אברהם = "יהי אור ויהי אור"**. עננו = 176, מאה שבעים וחמש שנות אברהם עם הכולל (כשמלאו לו 175 שנים הוא נכנס לשנת ה-176).

1 בראשית כב, יב.
2 כמו שמבאר ר' הלל בתחלת ד"ה "חנוך לנער" הנדפס בסוף פלח הרמון בראשית.
3 תניא פ"ד.
4 משלי יט, כג.
5 וראה רמב"ן בראשית מט, כד. רבינו בחיי בראשית מח, טו. פרדס שער כג פ"א.

א נערך ע"י יוסף פלאי, מתוך שיעור אור לכ"ט אלול תשפ"ג ראה סנהדרין קז, א שאין אומרים בתפלה "אלהי דוד".
ב שמות רבה כג, ה.
ג תהלים קיא, י.
ד רש"י שמות לא, ג.
ה שמות רבה טו, כ.

כאחד) = אחד פעמים אחד פעמים אחד (מתחיל מאברהם, "אחד היה אברהם"). רק **אביר** במילוי = 1053 = 3 פעמים 351, **אלהי פחד אביר! אלהי פחד** במילוי = 1144 = הוי' פעמים יוד הא וו הא! ג "אחד" הנ"ל שייך לסוד "אחד יחיד ומיוחד"^{כב} (שלשה צדדים של "אחד האמת"); "אחד" הוא אברהם ("אחד היה אברהם"); "יחיד" הוא יצחק ("יחידך"^{כג}); מיוחד הוא יעקב ("הבחיר שבאבות"^{כד}), והנה כאשר נחשב את האל"ף של אחד כאלף אזי **אחד יחיד ומיוחד** = "שמע ישראל הוי' אלהיו הוי' אחד!"

שבעה עננים

עננו רומז **לענן** סוכך ומגן (וכן לשון עין, בכל תפלת "עננו" יש **ע** פעמים "עננו", החל מ"עננו הוי' עננו" שעולה **חשמל**, חש-מל, שתיקה ודיבור-גילוי^{כה}, אנו מבקשים שה'חש' העלם של ה' יהפוך ל'מל'-גילוי כאשר ה' עונה לתפלתנו).

עם שלשת האבות אומרים שש פעמים "עננו", כנגד ששת העננים הסובבים את מחנה ישראל, "ארבעה מארבע רוחות, ואחד למעלה ואחד למטה"^{כו}: שני עננים בקו ימין בזכות אברהם ("עננו אלהי אברהם עננו"), מדרום ומלמעלה (דרום הוא ימין, מדת החסד, "ויסע אברהם הלוח ונסע הנגבה"^{כז}, ולמעלה כנגד הנצח, ענף החסד, "עומק רום"); שני עננים בקו שמאל בזכות יצחק ("עננו פחד יצחק עננו"), מצפון ומלמטה (צפון הוא שמאל, גבורה, ולמטה הוד, ענף הגבורה, "עומק תחת"); ושני עננים בקו האמצע בזכות יעקב ("עננו אביר יעקב עננו"),

המשך בעמ' 25

כב ראה פרדס שער כ"א פ"ג. וראה סוד ה' ליראיו הקדמה הערה סט.

כג בראשית כב, ב.

כד בראשית רבה עו, א.

כה בראשית יב, ט.

כו רש"י במדבר י, לד.

כז בראשית יב, ט.

בגשמיות הגוף, "כחי וראשית אוני"^{כח} ("תפארת גופא"^{כט}, יעקב שכחו גדול גם בגשמיות^ל, "שופריה דיעקב אבינו מעין שופריה דאדם הראשון"^ל, ו"יעקב אבינו לא מת"^ל). **אביר יעקב** אותיות **רבי עקיבא**^{לא} – יעקב הוא "עמודא דאמצעיתא", עמוד התורה, שבכתב, ורבי עקיבא הוא עמוד התווך של התורה שבעל פה ("כולהו אליבא דרבי עקיבא"^{לב}). "אביר" הוא כנוי למלאך ("לחם אבירים"^{לד}), וכן יעקב 'מתעסק' עם מלאכים (החל מחלום הסולם, "וישלח יעקב מלאכים, מלאכים ממש"^{לה}, "המלאך הגואל אותי"^{לו}, שלא כאברהם שאצלו המלאכים הופיעו בדמות אנשים).

יש כאן "אור חיות כח"^{לז}: "אלהי אברהם" אור; "פחד יצחק" חיים; "אביר יעקב" כח. ובפירוט, אור-חיות-כח היינו אור מקיף, אור פנימי (הוא החיות המורגשת) וכלים (בעולם האצילות, **כח** = **כלי חי**, כלי להכיל חיים) – וכן "אלהי אברהם" היינו אור מקיף (סוד 'העיגול הגדול'); "פחד יצחק" הוא אור פנימי, קו החיים; "אביר יעקב" הוא סוד ריבוי הכלים של עולם התיקון.

והנה **אלהי-פחד-אביר** שוה 351, הוי' במשולש (סכום המספרים מ"ד עד 26) – האור, החיות והכח נכללים בשם הוי'. במילוי (**אלף למד הא יוד פא חית דלת אלף בית יוד ריש**) = 2197 = 13 בחזקת 3 = **אחד** בחזקת **אב** (ג אבות

יא בראשית מט, ג.

יב פתח אליהו.

יג רש"י בראשית כט, י "ויגל את האבן... להודיעך שכחו גדול". בפנימיות, זהו הכח לגלגל את האבן מעל הבאר, את "לב האבן", טמטום הלב. וכך יעקב מברך את יוסף "משם רעה **אבן** ישראל", יחוד **אב וכן** (בראשית מט, כד ורש"י), וד"ל.

יד בבא מציעא פד, א.

טו תענית ה, ב.

טז מגלה עמוקות פרשת ויחי.

יז בראשית מח, טז.

יח סנהדרין פו, א.

יט תהלים עח, כה. יומא עה, ב.

כ רש"י בראשית לב, ד.

כא ראה תניא, שער היחוד והאמונה פ"ב בהגה"ה.

מכתב תנחומים

למשפחת קץ היקרה,

קצת דברי אהבה לכבוד הרב שניאור זצ"ל:

יש כמה וכמה פירושים לשם שניאור – שני אור^א.

בתורה השביעית של שבע התורות ששמע הרבי הרש"ב מפי הבעל שם טוב בגן עדן בשבת פרשת כי תבוא ח"י אלול תרנ"ב^ב, התורה השביעית (תורת ה'מלכות'^ג), שנאמרה בפני נשיאי־מנהיגי ישראל, היא על הפסוק "קומי אורי כי בא אורך וכבוד הוי' עליך זרח"^ד.

הוא מפרש ש"קומי אורי" היינו "באור הפרטי והכללי" (ויש לומר שבהמשך, "כי בא אורך" קאי בפרט על אור הפרטי, "אורך", ואילו "וכבוד הוי' עליך זרח" קאי בפרט על אור הכללי, ודוק) – היינו שני־אור, אור הפרטי ואור הכללי.

אור הפרטי היינו "אור המאיר לעצמו", ואילו "אור הכללי" היינו "אור המאיר לזולתו"^ה. כל אור הוא טוב. שני האורות הם "טוב לשמים [אור הפרטי] וטוב לבריות [אור הכללי]"^ו. כל אור הוא אהבה – אהבת ה' (אור הפרטי) ואהבת ישראל (אור הכללי).

כל אור הוא אמונה – אמונה בה' (אור הפרטי) ואמונה בישראל (אור הכללי), אמונה בכל אחד ואחת מישראל, יהיה מי שיהיה ויהיה איך שיהיה. וכדברי מורנו הבעל שם טוב^ז – כשם שצריך להאמין בה' כך צריך להאמין בכל אחד ואחת מישראל.

ועוד, יש להבין את שלשת שמותיו של הרב שניאור – שניאור זלמן מרדכי – כרומזים לשלש מדות בהן הוא הצטיין ביותר:

שניאור: שניאור היינו שני־אור, עם כל המובנים, כנ"ל.

זלמן: **זלמן** אותיות **לזמן**^ח – לזמן הזה – היינו הכח להוריד את **האור** (בגימטריא **אין סוף**), "חיי עולם", לעניני שעה, "חיי שעה"^ט, גם בחיי הפרט וגם ובעיקר בחיי הכלל (עם ישראל

א ראה לקו"ד עמ' פג; סה"ש תש"ב עמ' 129.

ב סיפור המעשה והתורות כולן נדפסו בהוספות לכש"ט (הוצאת קה"ת) אות ג.

ג ראה גם **בעתה אחישנה** עמ' נח.

ד ישעיה ס, א.

ה ראה פלח הרמון וירא נח, ג ועוד. וראה המשך תער"ב ד"ה "נשא את ראש" תרד"ע (עמ' תצ); **שיעורים בסוד ה' ח"ג פ"ו**.

ו קידושין מ, א.

ז תשורה "מפי השמועה" (דורון תשפ"ב) עמ' 9 ונתבאר בכ"ד.

ח לקוטי לוי יצחק, אג"ק עמ' רנד. וראה אג"ק לאדה"ז אגרת קצט שרומז לזה; לקו"ש ח"ו עמ' 41; חכ"א עמ' 273.

ט שבת י, א.

המשך

היושב בציון – "כי מציון תצא תורה"^א לכל העולם כולו).
 מרדכי: מרדכי היהודי נקרא יהודי על שם שכופר בעבודה זרה^ב ומקדיש את חייו לפרסם
 אלקותו יתברך לכל באי עולם, במסירות נפש ממש. בזה הוא ממשיכו העיקרי של אברהם
 אבינו עליו השלום (בבחינת "נעוץ סופן בתחלתן"^ג ביחס לאישי התנ"ך), שהקדיש את חייו
 לפרסם אלקותו יתברך בעולם במסירות נפש. בעצם, מרדכי הוא הממוצע בין אברהם אבינו
 לרבי עקיבא – אברהם היה מוכן למסור את נפשו בפועל ממש כדי לקיים את שליחותו
 בעולם, אך לא בקש דוקא למות על קידוש ה', כמו שבקש רבי עקיבא^ד (וכמבואר ההבדל
 ביניהם בחסידות^ה). במסירות הנפש של מרדכי הוא עורר בתוך כל ואחד ואחד מ"עם מרדכי"^ו
 את הניצוץ שלו (כמבואר בתניא שבכל אחד ואחד מישראל יש ניצוץ של משה רבינו^ז, והרי
 "מרדכי בדורו כמשה בדורו"^ח), שעל ידי כך באה ישועה וגאולה לכל עמו לכל הדורות כולם.
 יהי זכרו של הרב שניאור זלמן מרדכי ברוך לעד!
 ומסיימים בלשון המקובלת (עם ההוספה שנהג להוסיף הרבי מליובאוויטש):
 המקום ינחם אתכם בתוך שאר אבלי ציון וירושלים ומכאן ולהבא אך טוב וחסד ימצא
 אתכם כל הימים אמן.

- א ישעיה ב, ג.
- ב מגילה יג, א.
- ג ספר יצירה פ"א מ"ז.
- ד ברכות סא, ב.
- ה ספר המאמרים תרח"צ עמ' קע ואילך.
- ו אסתר ג, ו.
- ז תניא ריש פרק מב.
- ח ראה אסתר רבה ו, ב.

◀ המשך מעמ' 23

מרחמם [= משיח] ינהגם^ל, והוא רמוז בתפלת
 "עננו" בכללה. שבע פעמים **ענו** = 1190 = **"הנה
 ישכיל עבדי ירום ונשא וגבה מאד"**^{לא} (שבע תבות
 שהערך הממוצע שלהן הוא **ענו**), פסוק שנאמר
 על מלך המשיח המגיע "עם ענני שמיא"^{לב} כאשר
שמיא = אלהי פחד אביר!

מזרח ומערב (מזרח בתפארת ומערב ביסוד,
 יעקב ויוסף, "גופא ובריתא חשבינן חד"^{כח}).
 לששה עננים אלו מצטרף הענן השביעי
 ההולך לפני מחנה ישראל^{כט}, כנגד המלכות (מלך
 העננים, מלך המוליק ומנהיג את המחנה, **כי**

- ל ישעיה מט, י.
- לא ישעיה נב, יג.
- לב דניאל ז, יג.

- כח זהר ח"ג רכג, ב.
- כט רש"י במדבר י, לד "ואחד לפניהם מנמיך את הגבוה ומגביה את הנמוך והורג נחשים ועקרבים".

הסיפור החסידי

הרב שניאור קץ ע"ה | חסד ושפלות

הרב שניאור זלמן מרדכי קץ, מייסד מוסדות נחלת ישראל במגדל העמק, בנו של הרב מנחם מענדל קץ, מרבני ישיבת כפר הרא"ה. היה יליד כפר הרא"ה והיה מקורב בצעירותו לרב משה צבי נריה זצ"ל, למד ולימד בישיבת ההסדר בשילה במשך שנים רבות, לאחר מכן לימד בכולל ובגרעין התורני בבית שמש. הקים את מוסדות נחלת ישראל, תחילה בכפר הנוער הדתי בכפר חסידים ולאחר מכן במגדל העמק, והעמיד תלמידים רבים לתורה, חסידות ולעבודת ה' פנימית. הסתלק י' באלול השתא, ונטמן במגדל העמק.

הנושא שדיברנו עליו במהלך הנסיעה זכור לי רק במעורפל, אבל סיפורי הצדיקים שחוותי והיחס החם של הרב שניאור, עדיין חקוקים בליבי. חבל על דאברין.

תלמיד נוסף מספר: זה היה בשלמדתי בישיבה התיכונית בכפר חסידים. המצב הכלכלי שלי היה לא טוב, ואני הייתי בחור ביישן ושקט. לא שתפתי פרטים עם אף אחד.

יום חמישי אחד בערב, ניגש אליי הרב שניאור ואמר: בא איתי, אני צריך אותך למשהו. באתי איתו ברכב, לא ידעתי לאן נוסעים, ואז הגענו למכולת ברכסים והרב אמר: "בוא תעזור לי". התחלנו בקניות, והוא העמים בעגלה עוד ועוד מצרכים, חשובים וגם לא. ירקות, עוף, חטיפים ועוד ועוד. לא הבנתי מה קורה, ולמה אני שם, ובסוף הקנייה הוא הגיע לקופה וביקש מהמנהל לרשום לו במחברת. העפתי מבט וראיתי שיש שם הרבה מאוד שורות של חובות — זאת אומרת שהוא עושה קנייה כזאת לעיתים קרובות.

העמסנו את הרכב ונסענו חזרה לישיבה, ואמרתי לרב שאני צריך להודרו כי עוד מעט יש לי הסעה הביתה. הוא אמר: "כן, אני יודע". הגענו להניה שליד בית המדרש, לשם גם הגיעה ההסעה, ולפתע הוא לקח את הקניות והעמים אותם להסעה

סיפר תלמיד: כשהייתי בכיתה ט' רציתי לדבר עם הרב שניאור על עניין שדורש זמן מה, וביקשתי לדבר איתו.

זה היה בתחילת השנה, ולקח כמה ימים עד שהרב אמר לי: נועם, בוא היום ב22:00 אלי הביתה. כשהגעתי, הרב שניאור התחיל להעמים את הרכב ואמר לי: "בא תעזור לי להביא כמה דברים מהבית". הרמנו יחד ארגונים גדולים וכבדים, ארוזים בחובבניות מיוחדת לרב שניאור ומלאים בשימורים, קמניות, שמן ומאכלים נוספים. משם נסענו לחיפה או קרית אתא, העלינו הכל לדירה בעיר, ואז הרב שניאור הוציא מעטפה ואמר לי: מחילה נועם, תחכה לי ברכב? אני לא רוצה שבני המשפחה יתביישו".

משם נסענו לתחנת דלק, ומיד כשהגענו התחיל הרב לדבר ביטירות עם המתדלק: "יהודי קדוש, מה עם תתנונה? לא הגיע הזמן להתחתן?" המתדלק היה מופתע, והשיב: "רבינו אני מתחתן עוד שבועיים!!" הרב שניאור כמובן שמח איתו, ואז שאל: "אז מה עם תפילין?" ענה הבחור: האמת? אני מת להניח תפילין. אבל אין לי. אם היה לי הייתי מניח". הרב לקח את החשבונות של הדלק, וכתב את מספר הטלפון של הדלקן הקדוש. יומיים לאחר מכן, כששאלתי אותו על כך, סיפר שכבר השיג ליהודי תפילין...

והגבורה והתפארת" וכו') – חסד שכל העולמות השופעים ממנו הם רק קו דק של אור, הצצה קטנה לגדולה אין סופית.

החסד השני נובע דווקא משפלות – מתחושה של הנותן כי כל הסובבים יקרים וחשובים ממנו, ולכן ראוי לתת להם את כל אשר לו. דוגמה לחסד כזה הוא אברהם אבינו, שנתן לאורחים את כל רכושו ומדצו – כשהוא רואה בכך דבר טבעי, ומתבטא "ואנכי עפר ואפר". אם לא היה מרגיש כך, היה החסד שלו מוגבל: הוא היה משפיע לזולת רק מה שנשאר לו אחרי ההוצאות ההכרחיות, או אפילו מחליט שאין לו יכולת לתת, כי הוא זקוק לחלוטין לכל מה שיש לו. אלא שהנחת העבודה של אברהם אבינו לא היתה "יש לי", אלא "יש עבור אחרים".

חסד כזה אפיין את הרב שניאור, שהיה מוכן ללא היסוס לבצע קניה גדולה עבור משפחה נזקקת, לתת מקום לינה לנער משוטט או להשאיל את הרכב לבחור שנזקק לכך בלי תנאים ושאלות.

עם זאת, דווקא אברהם אבינו נקרא "הגדול בענקים". שורש החסד הגדול של השפלות, הנכון לתת לזולת הכל, הוא בחסד העליון של ה', הנותן עוד ועוד בלי שיגרע ממנו דבר. "מאן דאיהו זעיר, איהו רב" – והממעט את עצמו ואת תחושת הבעלות שלו על רכושו, מפנה מקום לחסד האלוהי להופיע בעולם ולהשפיע רב חסד לברואיו.

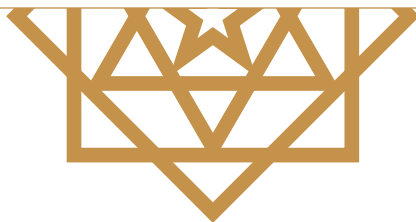
תוך שהוא אומר לי: "הנה, זה בשבילך, שיהיה שבת שלום!"

רק אז נפלו לי האסימונים: הוא עשה לי תרגיל כזה, כי אני הייתי מתבייש ולא רוצה לקבל ממנו עזרה. גם אין סיכוי שהייתי מסכים להעמים קניות על הסעה בין הרגליים של כולם, אז הרב שניאור העמים בעצמו.

סיפור שסיפרו בישיבה מספר על הרב שניאור, שראה נער מסתובב בלילה במגדל העמק. הרב פנה אליו והם דיברו קצת, והנער סיפר שהוא בבעיה: הוא לא גר בעיר, ואין לו איפה לישון בלילה. הרב שניאור אמר מיד: "יש איזה ישיבה למעלה, שאתה יכול לישון בה". הנער פנה אל הרב ושאל אותו: "מה בדיוק לעשות? פשוט להיכנס לישיבה?" ענה הרב: "כן, תיכנס לישיבה ותגיד להם ששניאור אב הבית" אמר שאתה יכול לישון פה"...

הרב שניאור ע"ה היה ידוע בפשטות והענווה שלו, וגם בחסד השופע שקרן ממנו לכל עבר. והנה, מבואר בחסידות כי ישנם שני סוגים של חסד:

החסד האחד נובע מרוממות, מתחושה שכל העולם ודברי הערך שבו הם קטני ערך – ואין כל בעיה להעניק מהם עוד ועוד. זהו החסד האלוהי, וזו הסיבה שהמקובלים הראשונים כינו אותו "הגדולה" (כבפסוק "לך ה' הגדולה

מענות ותשובות

שו"ת עם הרב

השגחה פרטית במעבר דירה ושליחות

בעלי הדירה שאנו שוכרים הורו לנו לעזוב. קשה למצוא דירה בסביבה הנוכחית, ואנו גם מרגישים שזו הזדמנות לשינוי אוויר – לעבור למקום עם אוויר והרחבת הדעת. מבקשים עצה איך לגשת למעבר שדורש כחות ברוחניות ובגשמיות וברכה להצלחה.

מענה:

"משנה מקום משנה מזל" לטובה ולברכה בכל העניינים בגו"ר. העיקר – לשנות ראש – מתאים לראש השנה, שינוי ראש (עיקר מקומו של אדם, "איזהו חכם – המכיר את מקומו").

"דירה נאה מרחיבה את דעתו של אדם", היינו שמשנה את דעתו־השקפתו על המציאות כולה, ומחדירה (לשון **חדרי** הדירה) בו את

הדעת ("ובדעת חדרים ימלאו") שחייבים להרחיב בכל ענייני הקדושה – להימין (לצד החסד, ימין) בסוד "ואתהלכה ברחבה", כמבואר בתניא. ברכה לדירה חדשה (ורחבה) – שליחות חדשה (ורחבה)!

גלות השכינה ובחירה חופשית

בספר התניא מוסבר שהחטא גורם לגלות השכינה. האם גלות השכינה היא הסתלקות שלה, או ירידה שלה לתוך הקליפות? והעיקר – איך מתבטאת גלות השכינה בתוך הנפש? האם אפשר לומר שהיא מתבטאת באבדן הבחירה?

מענה:

בכמה מקומות הארכנו בעניין 'בית הבחירה' – מקום הבחירה של ה' ושלנו

ואיך שזמן הגלות – שכינתא בגלותא – הוא באמת מעין אובדן הבחירה, וכמו שכתוב בפירוש בתניא שהרשע ברשות לבו כו' כמו שכתבת.

הגלות פועלת מעין 'פיצול' בשכינה, עיקר שכינה מסתלקת למעלה אך ניצוצות ממנה יורדים למטה, כמבואר בענין עולם התהו שהאורות הסתלקו והניצוצות נפלו לתוך שברי הכלים.

השאלה היא – איך עושים תשובה בלי כח בחירה? לזה מתיחס הרבי בכמה שיחות [וראה באריכות שיעור ז' מנחם-אב תשע"ט. נדפס בגליון דברים תש"פ]. וידוע הרמז **שביאת המשיח = "למעני למעני אעשה"**.

מורה נבוכה

באו לו בזכות "שמחה של מצוה".
אז על השמחה ועל החשיבות שלה
אשמח שנדבר היום...

אס פניס למחנה

מתי בדרך כלל אני שמח? כאשר
אני מגלה שיש לי משהו חדש שעבר
לרשותי, שהשגתי אותו. בפעם
האחרונה זה קרה לי כששבא הגיע
והביא לי את המצלמה החדשה
שחלמתי עליה. תמיד חלמתי, אבל לא
ממש האמנתי שזה יקרה, והנה יש לי!
זה קורה לי גם כשיש משהו שיושב לי
על הלב ואני מתבייש או מפחד לדבר
עליו, ואז, כאשר אני מצליח סוף-סוף
להסביר את עצמי, אני נעשה משחרר
ושמח. לא ברור לי למה, אבל ההרגשה
היא שיש לי.

אבל הדבר המעניין הוא בשמחה
שמתגלה אצלי בראש, כשאני תופס
ומשיג משהו חדש בשכל שלי. לדגמה,
אחרי שהתאמצתי במשך עשרים

בפרשת פי תבוא מתארים באריכות
הסבל והצרות העלולים להתממש באם
לא נלך בדרךנו של ה'. באמצעה של
סדרת התוכחה מופיע פסוק מפתיע,
שמסביר כיצד הדרךנו למצב החמור
הזה. לא כתוב בו שהענשים באים
עלינו בגלל עברות שעשינו ואפלו
לא בגלל שהתרשלנו בקיום המצוות.
הגורם העיקרי הוא "תחת אשר לא
עבדת את ה' אלקינו בשמחה ובטוב
לבב מרב כל".

מעניין, כי תכף אנחנו כבר מסימים
את חמשה חמשי תורה, ולא נתקלנו עד
עכשו במצוה לשמח. פחגים יש מצוה
מפרשת לשמח – "ושמחת בחדג",
אבל אין מצוה מיחדת לשמח תמיד.
היהודי הקדוש מפשיסחא היה אומר, כי
שמחה אמנם אינה אחת מתרי"ג מצוות
התורה, אבל בלעדיה לא היינו מקימים
אף אחת מהן... האר"י הקדוש העיד על
עצמו, שכל ההשגות השמימיות אליהן
זכה וזכה את הדורות הבאים אחרי

בשעה האחרונה? אדם מבגר עושה זאת בערך 20 פעמים בדרך, ילד קצת יותר. וביום האחרון? בשנה האחרונה? פעם אחת במעלית שנתקעה מספיקה לי כדי להרגיש את הלחץ כשרק נדמה לי שחסר אור לנשימה. את האויר, אגב, אנו מקבלים חנם, ללא תשלום. אז דבר ראשון תודה לה' על כל נשימה ונשימה, על האכל והבגדים, ובמקור על תשומת הלב שהוא מקדיש לכל אחד מאתנו.

סבה מספיק טובה לשמח, לא? אבל יש שמחה גדולה עוד יותר, וגם היא על דבר שאנו מקבלים אותו ללא הפסקה — להיות יהודי! ה' בחר בי להיות חלק ממנו, "חלק א-לוה ממעל ממש"! זה דבר פשוט? ממש לא מובן מאלי, למרות שאני יהודי מאז שנולדתי. אני חושש שאם הייתי בודק את עצמי היטב אני לא בטוח שהייתי מרצה מהתוצאה. יותר נכון, לא בטוח שה' יתברך היה מרצה תמיד מהתנהגות שלי, ואף על פי כן אני עדין יהודי. ה' מאמין בי ולא מתאשש ממני. במפעלים מצליחים מי שלא עובד בחריצות גורם נזק למפעל ודי מהר מקבל לידי מכתב פטורין. עליו לעזוב את מקום העבודה. מישוה פעם קבל מה' — מנהל העולם — מכתב כזה? להפך, ה' יתברך מעניק לנו כחות מיוחדים והזדמנויות רבות להתקרב אליו — "רבה אמונתך!"

דקות לפתח תרגיל מסבך בחשבון. כל זמן שהייתי טרוד במציאת הדרך לפתרון, ואפלו ברגע שעליתי על הרעיון לתשובה, עדין לא היה לי פנאי לשמח. למה? כי עוד הייתי עסוק במחשבה על התרגיל. אבל פשהבנתי את הדרך והשלמתי את הפתרון כבר הייתי מאשר משמחה. על מה ולמה? כי הפתרון נמצא כבר אצלי ביד, יש לי אותו.

בחסידות מסבך, כי השמחה שבלב קשורה בקשר הדוק עם ספירת הבינה. לפעמים השמחה היא תוצאה של ההבנה, מן העמדותי במשימה המתגרת וצברתי לי ידע חדש שלא היה לי קדם; ולפעמים השמחה היא זו שגורמת ועוזרת לי להבין דברים חדשים. אתם יודעים, כשאדם עצוב הוא בטוח שכל העולם תקוע כמותו, ואז הוא מתאשש מלנסות להבין דברים חדשים. "אני לא מבין וזהו", חושב לו העצוב בלב. אבל כאשר השמחה פורצת אני מרגיש שאפשר הכל, וה' שמחה פורצת גדר". זו שמחה שמביאה הבנה.

כלמחה בפתי'ית

אז ממה עלי להיות שמח? אומרים שיהודי טוב עונה בשאלה, אז אענה כן — ממה לא? ... קדם כל, אתה חי ונושם. חשבתם לעצמכם כמה פעמים חזרתם על פעלת הנשימה

והשלמה לעולם.

בְּאֶשֶׁר נִפְגַּשׁ יַעֲקֹב אֲבִינוּ עִם אֲחִיו
הָרָשָׁע, עָשׂוּ, נִשְׁמַע בִּינֵיהֶם חֲלוּף
דְּבָרִים מְעֻנִּין. עָשׂוּ מִצְהִיר עַל רְכוּשׁוֹ
הָרָב וְאוֹמֵר בְּגָאוֹתוֹ "יֵשׁ לִי רֵב". כְּלוּמָה,
יֵשׁ לִי הָרֵבָה מְאֹד, אֲבָל תִּמְיֵד לֹא יִזִּיק
יֹתֵר... לְעֻמָּתוֹ, יַעֲקֹב בְּעֻנוּתָנוֹתוֹ מִכְרִיו
"יֵשׁ לִי כָל". מִצַּד עֲצָמֵי אֵין לִי כְּלוּם,
אֲבָל יֵשׁ לִי הַתְּקַשְׁרוֹת אֲמִיצָה עִם ה',
הַמְעַנִּיק לִי שְׁפַע בְּלִי סוֹף, וְלָכֵן לֹא
חָסַר לִי כְּלוּם. שְׁמַחַת הַיְּהוּדִי, שֶׁתִּבְטַל
אֶת סֶכֶל הַגְּלוּת וְתִתְחַזֵּר אוֹתָנוּ לְאַרְצָנוּ
הַקְּדוּשָׁה, הִיא תִּמְיֵד "מְרֵב כָּל"!

שְׁנוּכָה לְבִיאת מְשִׁיחַ, הַיְּהוּדִי הַכִּי
שְׁמַח, שְׂיָבוֹא וְיִשְׁמַח אוֹתָנוּ!

שְׁבֶת שְׁלוֹם וּמְבֹרָךְ!

כֵּן

לְמַחֲמָה מְרֵב כָּל

נִחְזֹר אֶל הַפְּרָשָׁה שְׁלָנוּ. אֶת הַפְּסוּקָה
לְסִבַּת הַגְּלוּת וְהַצְּרוּת אֲפָשָׁר – וַיֵּשׁ
פְּרָשָׁנִים שָׁכָן מִבְּאֵרִים – לְהַסְבִּיר כֵּן:
לָמָּה נִגְזַר עָלֶיךָ כָּל הַסֶּכֶל? מִשּׁוּם שֶׁלֹּא
עֲבַדְתָּ אֶת ה' אֱלֹהֶיךָ בְּשִׂמְחָה. וְלָמָּה
לֹא עֲבַדְתָּ בְּשִׂמְחָה אֶת ה'? כִּי הָיִיתָ
שָׂקוּעַ בַּמֶּרְדָּף אַחֲרֵי הַנְּאוֹת גְּשָׁמִיּוֹת,
הַסִּתְּחוּרֶת מְרֵב הַצִּלְחָה, "מְרֵב כָּל",
וְשִׁכַּחְתָּ אֶת ה' יִתְבָּרָךְ.

זוֹ דְּגֻמָּה לְשִׂמְחָה לֹא-טוֹבָה, שְׂמִיחָה
שְׂבָאָה מִהַרְגָּשָׁה שֶׁ"יֵשׁ לִי", בְּלִי לִזְכֹּר
שֶׁכָּל הַשְׁפַּע וְהַהֲצִלָּה בָּאִים מִמֶּנּוּ
יִתְבָּרָךְ. הַשְׂמִיחָה בַּקְדָּשָׁה בָּאָה גַּם הִיא
מִתְחוּשָׁה שֶׁ"יֵשׁ לִי", אֲלֹא הַדָּבָר שֶׁיֵּשׁ לִי
הוּא אַחֵר לְגַמְרִי – "יֵשׁ ה' בְּקִרְבִּנוּ".
הַמֶּרְדָּף שְׁלָנוּ הוּא אַחֵר ה' יִתְבָּרָךְ, אַחֵר
מִצְוֹתָיו, אַחֵר הַבָּאָה הַגְּאֻלָּה הָאֲמִתִּית

בהשגחה פרטית, אלה ההורים שלך.

המפגש הראשון של כל אחד עם ההשגחה הפרטית, ברגע שהוא מגיח לעולם, הוא ההורים בהם זיכה אותו ה'. כל מה שיש באדם, ממאפייני הגוף ועד תכונות האופי, טמון בגנים שקבל מהוריו. לכן, כשמשוהו לא מוצלח – ותמיד יש משהו כזה... – מתבקש שההאשמה הראשונה תופנה אליהם. ובכל זאת, מחייבת התורה – "כבד את אביך ואת אמך!" את ההורים צריך לזהות עם הטוב ולכבד אותם עליו, ואת החלקים השליליים צריך פשוט לשכוח... יחס כזה, בסופו של דבר, עתיד להשליט את הטוב על כל תמונת האישיות שלנו. היחס הזה בונה יחס נכון גם כלפי ה': ה' מהווה את כל המציאות, מתלבש בטוב וברע כ"כח הפועל בנפעל", אך עלינו לחוש את הנוכחות העצמית שלו, מעבר לכל הלבושים, ואותה לעבוד. הטוב האלקי המוחלט והעצמי מתבטא דווקא בהשגחה הפרטית, וכאשר חשים אותה מתגלה ש"טוב הוי' לכל ורחמיו על כל מעשיו".

לאורך כל השנה – תהא שנת השגחה פרטית – עוסק הרב גינזבורג בתפיסת ההשגחה הפרטית של החסידות. בגליון השבוע השיעור המסיים את הסדרה הזו, שמגלה את הזיקה בין ההשגחה הפרטית לסוד ההשראה האלקית שבחסידות ומחבר את הכל ליחס הנכון אל ההורים. לכך מצטרף שיעור גמרא מיוחד, המחבר נגלה, פנימיות ופסיכולוגיה.

להצטרפות למפיצי נפלאות:

itiel@pnimi.org.il

bit.ly/niflaot-85

052-4295164 | ברקוד:

רוצה להצטרף לתפוצת המייל שלנו ולקבל את כל ההודעות והשיעורים?

שלח דוא"ל: itiel@pnimi.org.il

רוצה לשמוע את שיעורי וניגוני הרב? התקשר לפנימי-פון:

079-9211452 או 02-5434297 | המספר פתוח לניידים כשרים